TRST, petek 4. marca 1955
Leto XI. - Št. 53 (2982)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 T 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Edenove in Dullesove izjave o položaju v Formoški ožini

Ameriški državni tajnik poudarja po obisku pri Čangkajšku, da bodo ZDA branile Matsu in Kvemoj, če bo Eisenhower tako sklenil, Eden pa se zavzema za konferenco po vzorcu ženevske, a s Čangkajškovim sodelovanjem - Razgovori med Edenom in Nehrujem

NOVI DELHI, 3. — Angleški zunanji minister sir Anthony Eden je danes nadaljeval razgovore z indijskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom Nehrujem. O včerajšnjem razgovoru med obema državnikoma zatrjujejo v dobro obveščenih krogih da sta obravnavala predvsem vprašanje Formoze in zlasti še možnost sklicanja konference, podobne ženevski, na kateri bi uredili to vprašanje. Eden je baje poudaril, da ZDA niso naklonjene tej formuli, ker da ne želijo, da bi o vprašanju razpravljali izven OZN. Nehru pa je obvestil angleškega zunanjega ministra o izmenjavi mnenj med Indijo na eni strani ter Moskvo in Pekingom na drugi strani.

Vprašanje Formoze je obravnaval Eden tudi v govoru, ki ga je imel pred indijskim parlamentom. Seja je bila za zaprtimi vrati, v dobro obveščenih krogih pa zatrjujejo, da je Eden med drugim izjavil, da se v nekaj tednih utegne pojaviti priložnost za pogajanja o vprašanjih Daljnega vzhoda in da je zaradi tega potrebno pripraviti sprejemljiv načrt. O petih točkah, ki jih poudarja Nehru, je Eden dejal, da predstavljajo vzor za ves svet, in dodal, da je skupni namen indijske in angleške politike, delovati za zmanjšanje mednarodne napetosti. Govoril je tudi o SEATO in dejal, da nima napadalnega značaja, temveč edinole namen, da zadrži totalitaristični plaz. Glede atomske energije je Eden izjavil, da je Velika Britanija pripravljena deliti svoje znanje s prijateljskimi deželami, da bi prispevala k uporabi atomske energije za blaginjo človeštva.

Eden je imel danes v Novem Delhiju tudi tiskovno konferenco, med katero je med drugim poudaril dva pogoja, ki se mu zdita nujno potrebna, da se lahko začne reševanje vprašanja: 1. odpoved uporabi sile «z obeh strani», 2. sklicanje mednarodne konference po vzorcu ženevske, vendar s sodelovanjem nacionalističnega režima na Formozi. Zavrnil je Nehrujevo formulo, da bi nekatere države «lahko bile razpoložljive za posvetovanja», češ da bi «glavne med njimi verjetno stežka pristale na to, da bi bile navzoče samo v posvetovalni funkciji».

Na vprašanja, ali bi bila koristna neuradna sondiranja, da bi laže sklicali takšno konferenco, je Eden odgovoril pritrdilno in dodal, da bi Indija lahko imela važno vlogo pri teh sondiranjih. Eden je tudi dejal, da verjetno ne bo imel mnogo povedati po svojih razgovorih z Nehrujem, ne ker bi se mu «ti razgovori zdeli nekonstruktivni, temveč ker je v tem trenutku treba dobro premisliti, kaj je koristno povedati javnosti».

O angleškem sklepu glede vodikove bombe je Eden izrazil prepričanje, da je bil ta sklep «ne le pravilen, temveč tudi neizbežen». O razgovorih z Dullesom v Bangkoku glede položaja na Daljnem vzhodu pa je rekel, da so bili «koristni in informativni za oba». Posredno je izrazil tudi mnenje, da bi morala biti otoka Matsu in Kvemoj evakuirana; dejal je: «Vsi želimo zmanjšati nevarnost incidentov na tem področju».

V londonskih uradnih krogih pa ponovno zatrjujejo, da Velika Britanija ni prevzela nobenih obveznosti, da bo pomagala braniti Formozo, tudi če bi Cangkajškove čete izpraznile Matsu in Kvemoj. V tej zvezi poudarjajo, da je angleško stališče naslednje:

1. Velika Britanija je prepričana, da odgovarja juridični položaj Formoze onemu, ki ga mednarodno pravo označuje kot «territorium nullius» (nikogar zemlja); Cangkajšek pa ima pravico do upravljanja Formoze na osnovi nekdanjih sklepov zavezniškega vrhovnega poveljnika za Pacifik.

2. Velika Britanija nikakor ni obvezana pomagati pri obrambi tega ozemlja v primeru kitajskega napada, razen če je k temu ne bi obvezal odgovarjajoč sklep OZN.

3. Kar se tiče obalnih otokov, je sodba angleške vlade, da iz zemljepisnih in pravnih razlogov pripadajo LR Kitajski; Eden je mnenja, da pomeni evakuacija teh otokov prvi pogoj za dosego prenehanja sovražnosti v Formoški ožini.

Glede Kvemoja in Matsuja pripominjajo, da je Cangkajšek baje izjavil Dullesu, da jih ne more izprazniti, ker bi to pomenilo prehud udarec za moralo njegovih čet.

Dulles pa je danes pred odhodom s Formoze izjavil, da so ZDA pripravljene braniti Matsu in Kvemoj, če bi predsednik Eisenhower odločil, da je to neizbežno za obrambo Formoze. Z drugimi besedami, Dulles je izključil, da bi ZDA bile pripravljene pustiti oba otoka pod oboroženim kitajskim pritiskom. Nadalje je Dulles dejal, da ZDA ne bodo začele enostranskih pogajanj z LR Kitajsko, da bi se končal sedanji spor v zvezi s Formozo, in da zlasti ne bodo brez Cangkajškovega sodelovanja ukrenile ničesar v tej zvezi.

Državni tajnik je izjavil, da so imeli njegovi razgovori s Cangkajškom namen, «zagotoviti tesnejše in učinkovitejše sodelovanje za obrambo področja, ki ga varuje vzajemna pogodba». ZDA pozorno ocenjujejo, je dejal Dulles, namene in dejanja pekinške vlade, njene priprave in vojaške koncentracije na področju Formoze, «da bi ugotovile, ali ne gre morda za prvo fazo neposrednega napada na otok Formozo in ali morajo ZDA ravnati v skladu s to hipotezo». Če bi pa ZDA morale začeti kakršno koli vojaško akcijo, pripada sklep na osnovi «javnega zakona št. 4» predsedniku Eisenhowerju.

V Taipehu je Dulles med drugim prisostvoval slovesni izmenjavi ratifikacijskih listin obrambne pogodbe med ZDA in Cangkajškovim režimom. Z izmenjavo ratifikacijskih listin je pogodba uradno začela veljati.

Sobolev bo zastopal SZ v Varnostnem svetu

MOSKVA, 3. — Agencija «Tass» javlja, da je bil Arkadij Aleksandrovič Sobolev imenovan za stalnega sovjetskega predstavnika v Varnostnem svetu OZN.

Sobolev ima kariero diplomata. Po letu 1939 je postal glavni tajnik ljudskega komisariata za zunanje zadeve in je bil nato imenovan za svetovalca v poslaništvu v Londonu decembra 1942, kjer je ostal do leta 1945, ko je prevzel mesto političnega svetovalca pri maršalu Žukovu v zavezniški nadzorstveni komisiji v Berlinu. Kariero v OZN je začel marca 1946 kot namestnik glavnega tajnika OZN Trygve Lia. Vrnil se je v Moskvo leta 1950 in je postal načelnik oddelka za ZDA v zunanjem ministrstvu. Od marca 1951 do junija 1953 je bil za poslanika v Varšavi, leta 1954 pa je ponovno prevzel svoje prejšnje mesto v zunanjem ministrstvu. Leta 1954 je bil član sovjetske delegacije na konferenci štirih v Berlinu. Na zasedanju Združenih narodov oktobra 1954 je bil član sovjetske delegacije in je po smrti Višinskega prevzel vodstvo te delegacije.

Ankarska konferenca je prispevala k pomiritvi mednarodnega položaja

V sedanjem položaju težišče dela balkanske zveze ne more biti na vojaških ukrepih, je izjavil državni tajnik Popović ob povratku v Beograd

Poročilo Zveznega izvršnega sveta FLRJ za leto 1954

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 3. — Končano je prvo zasedanje stalnega sveta Balkanske zveze, ki je, kot vsi dosedanji sestanki državnikov treh držav, prispevala k utrditvi miru na Balkanu in poglobitvi trojnega sodelovanja. Trije zunanji ministri so v interesu utrditve miru sklenili povečati obrambne napore in uporabiti vsa politična sredstva za izboljšanje mednarodnega položaja. Obenem so podvzeli ukrepe za povečanje sodelovanja na gospodarskem, tehničnem, kulturnem in ostalih področjih.

V cilju razvoja trojnega sodelovanja na gospodarskem področju so sklenili sklicati konferenco gospodarskih strokovnjakov in ustanoviti mešano komisijo, ki ima nalogo izdelati načrt za ustanovitev znanstvenega instituta.

Za uresničenje aktivnejšega sodelovanja in ohranitve miru, za zaščito skupnih interesov in uresničenje blaginje treh narodov na vseh področjih je stalni svet Balkanske zveze — kot predvideva že sporazum — sklenil ustanoviti balkansko posvetovalno skupščino, ki bo imela nalogo, proučevati sredstva za dosego omenjenih ciljev. Skupščina, v kateri bo vsaka država zastopana z 20 delegiranimi poslanci, ima posvetovalni značaj. Skupščina se bo sestajala na rednem zasedanju enkrat letno v glavnih in drugih mestih držav podpisnic. Po potrebi pa se bo skupščina sestajala tudi na izredna zasedanja. Ustanovljena bo posebna komisija z nalogo, da izdela statut skupščine. Vsaka država, ki bi pristopila k Balkanski zvezi, bo avtomatično postala tudi član balkanske posvetovalne skupščine.

Danes se je vrnila z letalom iz Ankare v Beograd jugoslovanska delegacija pod vodstvom Koče Popoviča, ki je ob vrnitvi v Beograd izjavil, da je popolnoma zadovoljen z rezultati konference. «Osnovni smisel trojnega sodelovanja je, prispevati k pomiritvi mednarodnega položaja in izkoristiti vse obstoječe možnosti v tej smeri. V skladu s spreminjanjem mednarodnega položaja in upoštevajoč to, kar smo v dosedanjem sodelovanju že dosegli, pot za dosego teh ciljev ne more biti vedno enaka. Zato je jasno, da v današnjih pogojih težišče ne more biti na vojaških ukrepih, posebno še, če bi to podprlo politiko blokov, o kateri je jugoslovansko stališče dobro znano. Ker nas je ankarska konferenca približala temu cilju, kar, priznam, ni skromno, čeprav je vendarle realno, ker nas je utrdila v tem prepričanju in potrdila koristnost tako usmerjenega sodelovanja, imamo razloge, da smo res zadovoljni z njenimi rezultati», je zaključil Koča Popović.

V ponedeljek, 7. marca se bo sestala Zvezna skupščina. Na dnevnem redu bo med drugim poročilo Zveznega izvršnega sveta za 1954. leto. Poročilo zajema razvoj državnega in družbenega sistema, gospodarstva, delo zveznih organov in ustanov, socialno politiko in ljudsko zdravje, notranjo politiko, mednarodno politiko in narodno obrambo.

Preteklo leto, poudarja poročilo, je bilo začetek utrjevanja, uresničevanja in notranjega vsklajevanja družbenega in političnega mehanizma, ki ga je potrdil ustavni zakon iz leta 1953. Glavne značilnosti preteklega leta so razvoj, utrditev in dopolnjevanje družbene in državne ureditve, zlasti gospodarskega sistema, razvoj komunalne samouprave, uveljavljanje načela družbenega upravljanja na področju prosvete in kulture, oblikovanje in utrditev sodnega sistema in krepitev načela zakonitosti.

Zvezni izvršni svet je v 1954. letu sprejel vrsto predpisov zlasti na gospodarskem področju zaradi izpopolnitve gospodarskega sistema. Ustanovljene so bile Zvezna industrijska in Zvezna zunanjetrgovinska zbornica, Zveza kmetijskih zbornic, Zveza gostinskih zbornic, Zveza trgovinskih zbornic in številna strokovna združenja.

Zdravstveno zavarovanje, ki je bilo postavljeno na novo osnovo, je zabeležilo napredek v svojem razvoju. Samoupravljanje v socialnem zavarovanju se je še bolj utrdilo, povezava med zavarovanci in 12.000 izvoljenimi zastopniki se je okrepila, neposredni vpliv zavarovanih delavcev in nameščencev na službo socialnega zavarovanja se je še bolj povečal. Ustvarjeni so nadaljnji pogoji, da se služba zavarovanja spremeni v enotno samostalno ustanovo pod upravo zavarovancev. Danes uživa socialno zavarovanje nad 7 milijonov državljanov. Poboljšal se je položaj upokojencev z minimalno pokojnino. Poboljšana je zdravstvena zaščita, zaščita mladoletnikov in vojnih invalidov in ostalih. Skupni izdatki za zdravstvo so se povečali od 20,5 milijard v 1952. letu na 30 milijard.

V poglavlju o notranji politiki in upravi ugotavlja poročilo, da so organi javne varnosti uspešno preprečevali delovanje ostankov reakcije in raznih drugih sovražnih elementov iz inozemstva, ki je bilo usmerjeno v glavnem na poskuse širjenja sovražne propagande. V sovražnem propagandnem delovanju so bili aktivni nekateri duhovniki, zlasti škofije, ki so zlorabljali versko svobodo za širjenje verske nestrpnosti, narodnega sovraštva in poskušali vplivati na sodelovanje duhovnikov in vernikov z državo in njenimi organi. Delovanje informbirojevskih elementov se je v preteklem letu zmanjšalo in omejilo na sovražno komentiranje tekočih političnih domačih in inozemskih dogodkov. Normalizacija odnosov s Sovjetsko zvezo in vzhodnoevropskimi državami je v precejšnji meri vplivala na zmanjšanje obmejnih incidentov, diverzantskega delovanja itd.

Zunanja politika Jugoslavije je temeljila na osnovnih načelih, ki jih je Jugoslavija zgradila od osvobojenja do danes: krepitev narodne neodvisnosti, ohranitev integritete, pripravljenost na sodelovanje z vsemi državami na podlagi enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve, stalna borba za ohranitev miru in za odstranjevanje napetosti v mednarodnih odnosih, aktivno sodelovanje v OZN. Na teh osnovah je vlada Jugoslavije utrjevala svoje odnose z drugimi državami in sodelovala z njimi. Pri tem je realistično presojala mednarodni položaj in mednarodne odnose, ki so jih označevale zboljšane možnosti za zmanjšanje mednarodne napetosti in poostrena blo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Razprava o zemljiških pogodbah še pred Scelbovim odhodom v ZDA?

Na sestanku predsednikov parlamentarnih skupin je bilo vprašanje ponovno postavljeno na dnevni red poslanske zbornice • Diskusija o ZEZ v senatu ne bo končana še ta teden • Stavka tudi v INCIS in INAIL

(Od našega dopisnika)

RIM, 3. — Po sklepu o stavki osebja ustanove INAM, ker ravnateljstvo ni hotelo odobriti izplačila poviškov, kot so odobreni za državne uradnike, so danes sklenili stavkati tudi uslužbenci ustanov INAIL in INCIS. Oboji bodo izvedli stavko 4. in 5. marca, medtem ko bo o nadaljnji akciji osebja INCIS sklepala sindikalna skupščina, ki je sklicana za ponedeljek. Ravnateljstvo INCIS je že načelno pristalo na poviške, vendar se zdaj obotavlja z izplačilom. Povišanje plač uslužbencem javnopravnih ustanov v enaki meri, kot je bilo dano državnim nameščencem, je pred časom odobrilo tudi finančno ministrstvo.

Na drugi strani pa so dokončno podpisali novi sporazum med ustanovo INAM ter sindikalnimi organizacijami zdravnikov. Podpis je bil izvršen v ministrstvu za delo ob navzočnosti ministra Vigorellija.

Medtem se v delnem zatišju, ki je nastalo po zaključku liberalnega zasedanja, nadaljujejo polemike in ugibanja o bodočnosti vladne koalicije. Čeprav kažejo sicer vladne stranke namen, da medsebojno obračunanje odložijo do Scelbovega povratka iz Washingtona (v Ameriko bosta Scelba in Martino odpotovala 23. marca in se vrnila konec meseca), si medtem vsi tabori prizadevajo čim bolj utrditi svoje pozicije na drugi strani pa opozicija ne opušča nobene priložnosti za ustvarjanje novih težav vladi in vladni koaliciji.

Danes popoldne je Scelba sprejel na Montecitoriu predsednika demokristjanske poslanske skupine Mora, s katerim je razpravljal o delu poslanske zbornice v bližnji prihodnosti. Glede tega pa so nastali novi zapletljaji, ker je bilo na današnji seji predsednikov poslanskih skupin s predsednikom zbornice Gronchijem sklenjeno, da pride po kratkem premoru v zasedanju 16. marca na dnevni red zbornice najprej vprašanje zemljiških pogodb, kot druga točka pa Tremellonijev davčni zakon. Čeprav bosta vlada ali parlamentarna večina lahko zahtevali spremembo dnevnega reda, tako da bi najprej razpravljali o Tremellonijevem zakonu, bi zemljiške pogodbe vendarle prišle na dnevni red še pred Scelbovim odhodom v ZDA — kar bi v primeru, da se diskusija zaostri in da medtem ne bi bil dosežen sporazum med vladnimi strankami o celotnem vprašanju (ki so ga mislili odložiti na čas po Scelbovem povratku) utegnilo pomeniti sprožitev vladne krize tik pred važnim diplomatskim potovanjem ministrskega predsednika.

Na seji predsednikov parlamentarnih skupin, ki ji je v imenu vlade prisostvoval minister De Caro, so sklenili, da bo zbornica jutri in v soboto nadaljevala in zaključila splošno diskusijo o zakonu o najemninah, v ponedeljek in torek pa bi razpravljala o posameznih členih in zakon izglasovala. Nato bi zbornica odšla na kratek odmor in obnovila zasedanje v sredo 16. marca z naslednjim delovnim programom: zemljiške pogodbe, davčna reforma, odložitev upravnih volitev, pristojnost vojaških sodišč v mirnem času, nekaj manjših zakonskih predlogov, vprašanja in interpelacije. To delo bi trajalo do 25. ali 26. marca.

Kot je znano, so predsedniki parlamentarnih skupin skupno z Gronchijem že prejšnji teden, v času najostrejše borbe v liberalnem in demokristjanskem taboru, sklenili začeti diskusijo o zemljiških pogodbah 14. marca, nakar je Scelba odločno interveniral in dosegel preklic sklepa, ker se pred potovanjem v Washington ni hotel znajti v vladni krizi.

Italijanski veleposlanik v ZDA Brosio je medtem v Washingtonu že resno začel pripravljati Scelbov in Martinov obisk. Danes je Brosio obiskal zakladnega ministra Georgea Humphreya in mu prikazal italijanski gospodarski položaj, zlasti v zvezi z gospodarskim načrtom, ki ga je pripravila vlada in za katerega izvajanje želi dobiti ameriško pomoč.

Tudi Humphrey bo imel razgovore s Scelbo in Martinom med njunim obiskom v Washingtonu, ki bo v veliki meri veljal prav možnosti obsežne ameriške pomoči za izvajanje Vanonijevega načrta. Ta pomoč obsega po načrtih italijanske vlade tudi zasebne kapitalne investicije; Vanoni je v ta namen že pripravil zakonski načrt, ki dovoljuje znatne olajšave tujemu kapitalu, medtem ko dajejo razni ameriški predstavniki čedalje jasneje razumeti, da bi bile zaželene predvsem koncesije ameriškim podjetjem za izkoriščanje nafte, ki so jo v zadnjem času začeli odkrivati v Italiji.

Včeraj pa se je Brosio razgovarjal z državnim podtajnikom za gospodarske zadeve Samuelom Waughom. Razgovor je bil v zvezi z ameriškimi zahtevami na konferenci za carinske tarife (GATT) v Ženevi, za katero želé ZDA podporo nekaterih evropskih držav. Brosio pa je danes med drugim sprejel sovjetskega veleposlanika Zrubina in odšel na vljudnostni obisk k jugoslovanskemu veleposlaniku Leu Matesu.

Rimski senat je tudi danes nadaljeval diskusijo o ratifikaciji pariških sporazumov. Vpisanih je še 15 govornikov, zaradi česar so pokopali upanje, da bi se debata lahko končala v tem tednu, kot je želela vlada. Jutri bodo diskusijo nadaljevali na dveh sejah.

Poslanska zbornica je razpravljala o najemninskih pogodbah. Med sejo je poslanec Dugoni (PSI) predložil resolucijo o petrolejski politiki v zvezi s Scelbovim potovanjem v Ameriko. Zahteval je, naj bi se o resoluciji glasovalo čimprej, vsekakor pa pred odhodom ministrskega predsednika. Pravosodni minister De Pietro je obljubil da se bo vlada jutri izrekla o Dugonijevi zahtevi.

A. P.

Med Anglijo in ZDA razgovori o atomskih zadevah

Moskovski radio o Churchillovih izjavah - Bevan pravi, da se je sestanku Churchilla z Malenkovom upiral Eisenhower

LONDON, 3. — «Sir Winston Churchill je res imel rahel srčni napad leta 1953, ko se je vrnil z Bermudske konference, toda njegovo zdravje se je naglo izboljšalo,» je sinoči izjavil Aneurin Bevan na nekem javnem zborovanju v Londonu.

Dodal je, da je po napadu «bil ministrski predsednik dovolj krepak, da bi lahko šel na pot v Moskvo ali v kako drugo mesto, kjer bi lahko bila konferenca. Toda ni bil dovolj krepak, da bi premagal ugovore predsednika Eisenhowerja.»

Laburistični poslanci pa so se nocoj sestali pod predsedstvom Attleeja in so sklenili, da se ponovno sestanejo v sredo, zato da proučijo primer Bevana in 57 poslancev levega krila ter celotno vprašanje vodikove bombe.

Moskovski radio je danes v zvezi s Churchillovimi izjavami v spodnji zbornici izjavil, da obžaluje, da Churchill «ne nudi vzroka, da bi sklepali, da je angleško stališče v skladu z interesi splošnega miru».

«Če ena stran, je pripomnil radio, začenja kopičiti mogočna sredstva, bo druga stran prisiljena napraviti isto, tako da bo s časom ozračje postalo vedno bolj naelektreno. Ni se mogoče izogniti ugotovitvi, da je ta zagon v razvoju atomskega orožja zelo nevaren. To pomeni igrati se z ognjem. Kar se tiče Sovjetske zveze, je že izjavila, da je naklonjena takojšnji prepovedi atomskega orožja in znižanju klasičnega orožja.»

Medtem so imeli predstavniki petih držav, ki sestavljajo pododbor OZN za razorožitev, danes novo tajno sejo pod predsedstvom kanadskega delegata Robertsona. Prihodnja seja bo jutri. Uradno poročilo, ki je bilo objavljeno, ne daje pojasnil o vsebini razpravljanja.

Iz Washingtona pa javljajo, da se bodo v kratkem začeli tam angleško-ameriški razgovori o atomskih zadevah. Že včeraj so v Londonu javili, da namerava načelnik britanskega urada za znanstvena raziskovanja William Penney odpotovati «v tujino» zaradi «nujnih zadev». Zelo verjetno je, da bo odpotoval v Washington na omenjena posvetovanja.

Londonski «Daily Express» piše, da so sovjetske oblasti zelo verjetno vedele že dolgo, da se pripravljajo ta posvetovanja in da so prav zaradi tega sedaj javile, da atomski znanstvenik Pontecorvo dela v Sovjetski zvezi od leta 1950. List dodaja, da je namen sovjetskega sklicevanja na dejstvo, da je Pontecorvo britanski znanstvenik, onemogočiti angleško-ameriško sodelovanje na tem področju in ustvariti v ZDA dvom v učinkovitost britanske varnostne službe.

DOMAČINI MORAJO V AVSTRALIJO, OBLASTI PA HOČEJO OBČINO OBREMENJEVATI ŠE Z BEGUNCI

Devinsko-nabrežinski občinski svet proti ultimatom in kršitvam Posebnega statuta

Občinski svet je na izredni seji obvezal župana, naj ne izda gradbenega dovoljenja za zidavo novega begunskega naselja v Sesljanu, in pozval gen. vladnega komisarja, naj prekliče ukaz podprefekta, da se gradbeno dovoljenje mora izdati do 5. marca - Svetovalci poudarjajo ogorčenje prebivalstva zaradi ultimativnega pritiska in izvajanja raznarodovalnih načrtov, ki ogrožajo javni red in mirno sožitje med obema narodnostima

Občinski svet občine Devin-Nabrežina, zbran na svoji izredni seji dne 3. marca 1955, je soglasno ugotovil:

da je kljub nasprotnemu mnenju občinskega sveta in nasprotovanju vsega slovenskega prebivalstva, imela tržaška prefektura za umestno ukazati županu naše občine, naj do 5. marca t. l. izda organizaciji julijskih in dalmatinskih beguncev gradbeno dovoljenje za zidanje novega naselja v Sesljanu za sto begunskih družin, ne glede, ali je to v skladu z regulacijsko - gradbenim načrtom, ki se pripravlja, in

da je ukaz, s katerim se hoče izvajati moralno nasilje in pritisk na županovo osebo, vzbudil odpor vsega našega prebivalstva ne proti beguncem, temveč proti gradnji naselja in proti sistematičnemu raznarodovanju naših krajev, kar tudi ogroža javni red in dosedanje mirno sožitje med tukaj živečima narodoma.

Proti temu dviga občinski svet ogorčen protest, a obenem ugotavlja naslednje:

1. Tudi ne glede na to, ali je ta ukaz v skladu z bodočim regulacijskim načrtom, je občinski svet mnenja, da bi bilo zidanje imenovanega naselja v kričečem nasprotju z duhom in besedilom Posebnega statuta, priloženega londonskemu memorandumu od 5. oktobra 1954, in katerega dosledno izvajanje sta svečano zajamčila ministrski predsednik dr. Mario Scelba in generalni vladni komisar g. dr. Giovanni Palamara.

2. To zidanje bi istočasno predstavljalo težko breme za močno pasivno občino. Sto begunskih družin brez kakršnega koli premoženja bi pomenilo priselitev okoli 400 novih občanov, za katere bi moralo domače prebivalstvo skrbeti v primerih bolezni, onemoglosti, brezposelnosti itd.

3. Sesljan je izrazito tujskoprometno središče, edino v tem delu naše obale. Tujski promet je eden izmed temeljev njegovega gospodarstva. Zato je bodoči regulacijski načrt predvideval, da bi se ravno v tistem delu Sesljana, kjer se hoče vsiliti zidanje begunskega naselja, morali graditi hoteli, vile in parki. Namesto tega hočejo tja postaviti hiralnico in ljudske hiše, kar bi odvajalo tujce in škodovalo gospodarskim interesom prebivalstva naše občine.

Zaradi navedenih pravnih, socialnih in gospodarskih razlogov občinski svet:

1. obvezuje župana, naj ne izda organizaciji julijskih in dalmatinskih beguncev gradbenega dovoljenja;

2. poziva generalnega vladnega komisarja za Tržaško ozemlje dr. Palamaro, naj nemudoma prekliče ukaz podprefekta z dne 1. marca t. l., ki je krivičen in naperjen proti slovenski etnični skupini;

3. sklene, da župan o tem obvesti predsednika italijanske vlade, ki je odgovoren za izvajanje določb Posebnega statuta.

* * *

Včerajšnje izredno zasedanje devinsko-nabrežinskega občinskega sveta je poteklo v vzdušju, ki je bilo podobno onemu, ko je gen. Winterton izdal ukaz o odstranitvi tabel z dvojezičnimi napisi v Devinu, Štivanu in Sesljanu. Župan Terčon je takoj v začetku seje obvestil svetovalce, da je sklical izredno sejo zato, da se ves občinski svet izreče o vprašanju izstavitve gradbenega dovoljenja organizaciji julijskih in dalmatinskih beguncev ter v tej zvezi podal kratko poročilo, iz katerega povzemamo naslednje:

Ustanova julijskih in dalmatinskih beguncev je meseca septembra leta 1953 predložila devinsko-nabrežinski občini prošnjo in načrte za gradnjo 25 ljudskih hiš s štirimi stanovanji. Občinska gradbena komisija je načrte odbila, in sicer zaradi tega, ker je bil v delu regulacijski načrt in se takrat še ni vedelo, koliko bi ta sovpadal z načrti, ki jih je predložila omenjena organizacija. Proti tej odločitvi so predstavniki organizacije julijskih in dalmatinskih beguncev vložili priziv na predsedstvo cone, ki je temu prizivu ugodilo in 26. novembra istega leta naročilo občinski upravi, da izda gradbeno dovoljenje. O zadevi so nato razpravljali na seji občinskega sveta, ki je po diskusiji sklenil, da ukazu ne more ugoditi, in pooblastil upravni odbor, da vloži priziv na ravnateljstvo za notranje zadeve bivše ZVU. Posebna komisija, ki so jo sestavljali tudi nekateri občinski svetovalci, je 23. decembra 1953 priziv sestavila, vendar je bil oddan zaradi vmesnih praznikov šele 28. decembra.

Vse do 13. januarja letos se o stvari ni več govorilo, niti ni občina dobila na svoj priziv kakršnega koli odgovora. Omenjenega dne pa je županstvo dobilo odlok generalnega vladnega komisarja dr. Palamare, češ da je bil priziv zavrnjen, ker je bil prepozno vložen. Šlo je namreč za razliko dveh dni, kajti priziv bi moral biti vložen do 26. decembra, čeprav je bil ta in prejšnji dan praznik.

Na osnovi tega odloka je organizacija julijskih in dalmatinskih beguncev poslala 1. februarja letos pismo županstvu, v katerem zahteva, naj se ji izda gradbeno dovoljenje. 18. februarja je bilo poslano drugo pismo, v katerem je ta organizacija zahtevala dovoljenje v roku desetih dni, če pa občina gradbenega dovoljenja v tem času ne bi izdala, bo organizacija izvajala posledice, ki so predvidene po zakonu.

Na tajni seji, ki je sledila zadnji redni seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta, so svetovalci o tem razpravljali in sklenili, naj se to vprašanje obravnava na javni seji.

Takoj po 28. februarju, to je po roku, ki ga je postavila omenjena organizacija, je županstvo dobilo pismo prefekture, ki je označevala ravnanje občine kot nezakonito in zahtevala, da se izda gradbeno dovoljenje do 5. marca letos.

Župan je ob koncu svojih izvajanj prosil občinske svetovalce, da resno pretehtajo položaj in izrazijo svoje stališče do tega vprašanja, ter pri tem poudaril, da zadržki niso toliko tehnične kot politične narave, saj gre v tem primeru za nevarnost spremenitve etničnega značaja naše zemlje.

Prvi se je oglasil k besedi svetovalec tov. Srečko Colja, ki je poudaril, da je to drugi ultimat, ki ga je dobila devinsko-nabrežinska občina v povojnih letih. Takoj je prešel na analizo položaja in poudaril, da gre letos za vprašanje zidanja 25 hiš, medtem ko je znano, da je v načrtu omenjene organizacije gradnja nadaljnjih 50 štiristanovanjskih hiš, kar pomeni, da bi v doglednem času prebivalstvo Sesljana naraslo na okoli 1200 oseb. Pri tem moramo upoštevati naslednja dejstva: devinsko-nabrežinska občina je izredno siromašna, saj nima niti industrije niti trgovine, kamnoseška industrija in obrt sta v izredno hudi krizi, brezposelnost je velika, tako da lahko rečemo, da je eden glavnih virov dohodkov številnih občanov SELAD, ki zaposluje sedaj okoli 180 občanov. Brezupni položaj sili mnoge občane, da poskusijo srečo v daljni Avstraliji in drugih državah, kajti gospodarsko stanje občine je tako, da ne more nuditi niti domačemu človeku dovolj dela in kruha. Če pogledamo letošnji občinski proračun, ki je bil sprejet na nedavni seji, ugotovimo, da predvideva 37 milijonov lir pasive, kar pač najbolje odraža finančni položaj naše občine. Vladni komisar dr. Palamara je ob neki priliki izjavil, da bo morala občina kriti izdatke z dohodki. Toda mi vprašamo, zakaj? Ali morda s tem, da nam naprtijo v breme nadaljnjih 1.200 oseb brez premoženja in brez zaposlitve, ki bi v kratkem času začele uživati vse socialne in druge pravice, ki jih imajo tukaj stalno naseljeni prebivalci? Mi nismo proti beguncem kot takim, nismo proti njim zato, ker so italijanske narodnosti; mi smo proti njihovi naselitvi zato, ker ne vemo, kako se bodo ti ljudje preživljali, ker vemo, da v naši občini ne bodo imeli nobenega vira dohodkov in bi njihova priselitev pomenila za občino samo veliko breme.

Poleg tega moramo tudi upoštevati, da gre v tem primeru za spreminjanje etničnega značaja naše zemlje in za uresničevanje starega iredentističnega načrta. Smo odločno proti politiki, ki jo izvajajo iredentisti s prozornim namenom, da bi poitalijančili te kraje ter pridobili v naši občini na povsem umeten način večino.

Končno je tov. Colja poudaril, da mora občinski svet upoštevati tudi mnenje večine prebivalstva, ki je ogorčeno zaradi ultimativnih zahtev višjih oblasti, ter predlagal, da občinski svet naslovi dr. Palamari in ministrskemu predsedniku italijanske vlade Scelbi protestno pismo ter da se izreče proti izstavitvi gradbenega dovoljenja.

Za tov. Coljo je spregovoril kominformistični svetovalec Ado Vizintin ki je predvsem poudaril, da so bili v razne javne službe kljub 18.000 brezposelnih delavcev v Trstu sprejeti v ogromni večini razni ezuli, ter da domačemu prebivalstvu ne preostaja drugega, kot da si preskrbi potni list za Avstralijo. Podrobno je prikazal gospodarski položaj v devinsko-nabrežinski občini ter omenil, da so na primer gostinski obrati prazni, da nekateri prodajajo svoje licence, da kamnoseška industrija hira in končno, da bo junija meseca prenehalo tudi delo SELAD, kar bo položaj še mnogo poslabšalo. Svoja izvajanja je zaključil z izjavo nekega bivšega italijanskega funkcionarja in člana demokrščanske stranke, ki je dejal, da je vseeno, kako in kdo občino upravlja, kajti v letu 1956, ko bodo nove volitve, se bo razmerje sil tako spremenilo, da bodo «oni» v večini. Kam to meri, je vsakomur jasno.

Svetovalec dr. Jože Škrk je govoril predvsem o Posebnem statutu, ki nam jamči obstanek in ki določa, da se etnični sestav našega ozemlja ne bo spreminjal. Predlagal je, naj župan odbije podpis gradbenega dovoljenja, ter je prebral osnutek resolucije, ki jo s sprejetimi popravki objavljamo na drugem mestu.

Svetovalec Drago Legiša se je strinjal z resolucijo, ki jo je predložil dr. Škrk, ter je med drugim tudi poudaril, da je polkovnik Emery ob neki priliki izjavil, da se naselje v Sesljanu ne bo gradilo, ker ni namen gradnje le socialnega značaja, temveč zasleduje povsem druge cilje.

Župan je nato povzel zaključke iz na splošno živahne in obširne diskusije ter predlagal, da zastopniki vseh političnih skupin v občinskem svetu sestavijo enotno resolucijo, ki je bila nato tudi soglasno sprejeta.

Končno je občinski svet sklenil pozvati še vse organizacije ter ostale občinske svete, da podprejo devinsko-nabrežinsko občino v njenih zahtevah, ter sklenil, da bo o tej stvari obvestil tudi odbor vseh slovenskih občinskih svetovalcev, ki naj zaradi tega zaprosi za sprejem pri vladnem generalnem komisarju dr. Palamari.

Danes v Varnostnem svetu razprava o incidentu v Gazi

Pri spopadu je bilo 8 izraelskih vojakov mrtvih, 13 pa ranjenih - Naserove izjave - Podpis pogodbe med Egiptom in Sirijo

TEL AVIV, 3. — Vojaški predstavnik izraelske vlade je nocoj izjavil, da so Izraelci pri spopadu na področju Gaze imeli 8 mrtvih, 13 pa ranjenih.

Medtem je komisija za premirje nadaljevala s preiskavo. Predsednik komisije general Burns si je danes osebno ogledal kraj kjer je prišlo do spopada nato pa je pregledal poročila vojaških izvedencev, ki vodijo preiskavo. Komisija bo imela verjetno v soboto sestanek, da prouči egiptovski in izraelski protest. General Burns je medtem protestiral pri egiptovskem zunanjem ministru zaradi napadov, ki so ga prebivalstvo področja Gaze in palestinski begunci tam izvršili na funkcionarje OZN in na nevtralne opazovalce komisije za premirje. Prav tako je protestiral, ker so demonstranti uničili večje zaloge živil, namenjenih beguncem.

General Burns je izjavil, da ga je Varnostni svet pozval, naj takoj pošlje poročilo o incidentih. Nocoj je odpotoval v Jeruzalem, od koder je poslal svoje poročilo Varnostnemu svetu, ki bo jutri razpravljal o incidentu.

V zvezi z včerajšnjimi izjavami Moše Šareta v izraelskem parlamentu je egiptovski predsednik vlade Naser danes izjavil, da je dal ukaz vrhovnemu poveljniku egiptovske vojske, naj «odločno zavrne sleherni napad in brani naše meje». «Mi, je dodal Naser, ne računamo več na Združene narode.»

Podtajnik Arabske lige, ki ga je sirijska vlada nujno pozvala v Damask, je danes odpotoval iz Kaira. V Damasku se bo posvetoval s sirijsko vlado v zvezi z incidentom na področju Gaze. Medtem javljajo iz Damaska, da je bil dosežen sporazum med sirijsko in egiptovsko vlado. Sirijski zunanji minister je izjavil, da so podpisali politični, gospodarski in vojaški sporazum in da bodo njegovo besedilo objavili istočasno v Damasku in Kairu, potem ko bo predloženo ostalim arabskim državam. Egiptovski minister za narodno usmerjanje Salem je to potrdil in je dodal, da bo besedilo sporazuma objavljeno po posvetovanju z libanonsko in jordansko vlado. Vendar pa ta objava ni odvisna od pristanka teh dveh vlad.

Salem in sirijski zunanji minister sta nato odšla z letalom v Aman, kjer sta se razgovarjala z jordanskim ministrskim predsednikom.

Predstavnik turške vlade pa je danes izrazil sožalje egiptovski vojski zaradi dogodkov na področju Gaze in je dodal, da «je Turčija prisiljena po podpisu pogodbe z Irakom z večjo pozornostjo slediti incidentom med arabskimi državami in Izraelom».

«Incident, je dodal predstavnik, je posledica nervoznosti, ki pod vplivom zunanjih izzivanj vlada še nekaj časa na Srednjem vzhodu. To ponovno dokazuje potrebo, da prijateljske in bratske države tesno sodelujejo.»

Dve železniški nesreči 76 mrtvih

BERLIN, 3. — Agencija DPA javlja, da se je v soboto popoldne dogodila v bližini Plauena na Saškem huda železniška nesreča, pri kateri je zgubilo življenje 40 sovjetskih vojakov. Lokomotiva vlaka, v katerem so se vozili vojaki, se je iztirila in trije prvi vagoni so se pri močnem sunku razbili. Tudi strojevodja je bil ubit.

PUZAN, 3. — Policija javlja, da je včeraj pri požaru, ki je nastal v nekem železniškem vagonu na tamkajšnji postaji, zgorelo 36 potnikov.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1844 rojen na Muljavi pri Stični pisatelj Josip Jurčič. Umrl je 3. maja 1881.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 4. marca
Rajmund, Selidrag
Sonce vzide ob 6.41 in zatone ob 17.54. Dolžina dneva 11.13. Luna vzide ob 13.25 in zatone ob 4.03.
Jutri, SOBOTA 5. marca
Roman, Nedaš

OB NELEGALNEM ŠTEVILU SVETOVALCEV NA OBČINSKI SEJI

S SAMO TREMI DISKUTANTI zaključena diskusija o proračunu ACEGAT

Gruber Benco (PSVG) ugotavlja, da gre za klasičen monopolistični poskus reševanja deficita z dvigom cen - Glasovanje o proračunu bo danes

Včerajšnja izredna seja tržaškega občinskega sveta se je pričela ob 18.30, torej z več kot polurno zamudo in ob prisotnosti desetih svetovalcev, dveh odbornikov in župana. Najvišje število prisotnih svetovalcev je doseglo komaj 28 (v celoti jih je 60) in ni torej nikoli doseglo legalnega števila. Kljub temu, da je bilo na dnevnem redu izredno važno vprašanje proračuna ACEGAT, ki dejansko vključuje tudi vprašanje povišanja tramvajskih tarif in tarif za uporabo vode, so o tem vprašanju govorili samo trije svetovalci. Že večkrat smo bili prisiljeni napisati podobne kritike na račun tržaškega občinskega sveta, vendar je tak odnos do najvažnejših vprašanj tržaške občinske uprave presegel vsako mejo in je vreden ponovne ostre kritike.

Prvi včerajšnji govornik, demokristjan prof. Gregoretti, je z vrsto številk dokazal, da je ACEGAT med najpasivnejšimi občinskimi prevoznimi podjetji v Italiji.

Vzrok za izredni deficit je po njegovem tako v velikih izdatkih za osebje (lani 84,4 odst. vseh izdatkov pri tramvaju, 75% pri avtobusih in 87,5% pri filovijah), ki se stalno višajo in bodo letos presegli celotne dohodke tramvajev, avtobusov in filovij. Poleg tega se je v primerjavi s predvojnim stanjem za 100 odst. povečala cena materiala, medtem ko so se dohodki zvišali le za približno 40%.

Gregoretti je zaključil, da se v takem položaju ne more niti misliti na finančno uravnovešenost proračuna, da pa se trenutno prav tako ne more sprejeti sklep upravnega odbora, ki predvideva zvišanje tramvajskih vozovnic in tarif za vodo. Zaradi tega je edina rešitev kritje deficita proračuna ACEGAT iz sredstev občinskega proračuna.

Poleg tega je treba dvigniti komercialno brzino na ta način, da se da v kritičnih urah javnim vozilom absolutna prednost na najvažnejših križiščih v središču mesta.

Precej ostro kritiko je izrekla na račun proračuna ACEGAT svetovalka Gruber-Benco (PSVG), češ da proračun ne daje jasne slike stanja v podjetju in je deficit umetno povečan zato, da bi se laže prišlo do klasičnega monopolističnega reševanja z dvigom cen. Vendar pa trenutno ni politične stranke, ki bi imela pogum predlagati dvig tarif. Zaradi tega bi bilo treba govoriti jasno in odkrito zahtevati od italijanske vlade, da vzdržuje politične cene prevoznih uslug vse dotlej, dokler ne bodo uveljavljeni ukrepi, ki bodo ozdravili gospodarski položaj mesta. Takrat se bo lahko prišlo tudi do resničnega gospodarskega proračuna ACEGAT brez vsake pomoči.

Teiner (PSI) je poudaril, da noben svetovalec opozicije ne more izreči jasnih kritik na račun podjetja, ker so vsa leta odstranjeni od uprave podjetja in ker celo delavci nimajo nikakega vpliva, saj je upravni odbor že pred leti odbil vse predloge o delavskem soupravljanju. Tudi ta svetovalec je obširno govoril o umetnem povečanju deficita, kar je naredil upravni odbor na ta način, da je pretiral znesek za amortizacijo in računa sedaj ceno za električno energijo porabljeno za tramvaj in filovije ter za vodo po splošnih prodajnih cenah in ne več kot v preteklih letih po lastni ceni. Te mahinacije so bile napravljene po njegovem mnenju zato, da privedejo po najkrajši in najlažji poti do povišanja cen prevoznih uslug in tarif za porabo vode.

Ker se ni prijavil noben drug govornik (odnosno so bili že prijavljeni odsotni) je župan zaključil diskusijo o proračunu ACEGAT in dal besedo odborniku Carri, ki je v krajšem govoru zavračal obtožbe in prečital obračun podjetja za leto 1953 in proračun za leto 1955.

Na koncu je proti takemu naglemu zaključku diskusije protestiral svetovalec Morelli (MSI), češ da hoče občinski odbor pretrgati diskusijo, kar pa je zavrnil župan z ugotovitvijo, da je legalno diskusija končana takoj, ko se ne javijo drugi govorniki. Končno glasovanje o proračunu pa je bilo odloženo na današnjo sejo, ker včeraj ni bilo potrebnega legalnega števila svetovalcev.

○ 18. marca od 11. do 12. ure bo v občinski pogodbeni sobi št. 202 javna dražba za dodelitev dobave kamna za zidanje in za ceste za l. 1955. Informacije dajejo pri občinskem pogodbenem oddelku v sobi 203.

Premeščanje delavcev v rafineriji Esso Standard

V rafineriji Esso Standard so začeli preseljevati šoferje, zaradi česar imajo delavci vtis, da se ponavljajo metode preseljevanja iz žalostnih časov fašizma. Iz Škednja so premestili enega šoferja v Reggio Calabria in vse kaže, da nameravajo preseliti še druge šoferje v Porto Marghero, v Firence, v Kalabrijo itd. To povzroča seveda med delavci razburjenje in nezadovoljstvo. Čeprav ima namreč podjetje po pogodbi pravico premeščati šoferje, pa se te pravice doslej ni posluževalo, razen za časa fašizma. Vse to spada v postopno likvidiranje tržaške podružnice Esso Standard, o čemer smo že obširno pisali.

Trgovci na drobno groze z zaporo trgovin

Včeraj zvečer so se sestali predstavniki trgovcev na drobno, ki so po daljši proučitvi izglasovali resolucijo, v kateri poudarjajo, da niso bile izpolnjene njih upravičene zahteve in da se v zadnjem času znatno jači davčni pritisk. Tako se v praksi povečujejo ugotovljeni IGE, povečala se je taksa za uporabo javnih prostorov, groze s plačevanjem dohodnine za leto 1951 itd. Resolucija se zaključuje z grožnjo o zatemnitvi trgovin, kot so napravili že lani in celo z grožnjo o zapori trgovin.

3 ladje za emigrante

V prihodnjih mesecih bodo iz Trsta odplule tri ladje na izredni progi proti Avstraliji, kamor bodo odpeljale emigrante. Prevoze organizira «CIME» iz Ženeve. Prvi prevoz bo izvršila potniška ladja «Toscanelli» 18. marca, drugi «Toscana» 30. aprila in tretji ponovno «Toscanelli» 1. junija.

Na teh vožnjah bodo vse kabine omenjenih ladij uporabljene za tretji razred, da zagotove potrebno udobnost. Na povratnih vožnjah pa bodo ladje vozile normalne potnike, vkrcane v Avstraliji.

DVA LEPAKA MESTNEGA ODBORA ZA INTEGRALNO PROSTO CONO

Ponovna zahteva po prosti coni in kritika delovanja Trgovinske zbornice

Trgovinska zbornica ni doslej ničesar storila za ustanovitev proste cone - Zakaj ne izhaja več list „La Zona Franca"?

Mestni odbor za tržaško prosto cono je te dni razdelil po trgovinah in javnih lokalih dva letaka, s katerima zahteva od državne oblasti čimprejšnjo ustanovitev integralne proste cone za tržaško področje in obtožuje Trgovinsko zbornico, da ne opravlja svoje vloge v korist večine tržaških poslovnih krogov.

V lepaku, ki je naslovljen na državno oblast, Mestni odbor za tržaško prosto cono ugotavlja, da se gospodarski položaj mesta zaradi stalnega padanja pristaniškega prometa in produktivnih dejavnosti vedno bolj slabša in povzroča naraščanje števila brezposelnih. Upoštevajoč sedanje vladne finančne ukrepe za razna dela, Mestni odbor poudarja, da je treba nujno pričeti z ukrepi trajnejšega značaja, ki naj zagotove mestu splošno gospodarsko izboljšanje.

Nato ugotavlja, da so vse mestne gospodarske kategorije po daljšem proučevanju vprašanja prišle do zaključka, da bi ustanovitev carine prostega področja na Tržaškem prineslo celotnemu področju naslednje ugodnosti: Zmanjšanje proizvajalnih stroškov, okrepitev pristaniškega prometa in vseh pristaniških dejavnosti, prebudilo zasebno iniciativo in privabilo kapitale; razvoj turističnega prometa; zaposlitev brezposelne delovne sile in zmanjšanje življenjskih stroškov. Zato zahteva, da državna oblast takoj ustanovi integralno prosto cono za tržaško področje.

V drugem lepaku pa odbor odločno nastopa proti Trgovinski zbornici in jo opozarja, da so vse krajevne gospodarske ustanove zahtevale ustanovitev proste cone. Trgovinska zbornica pa, ki bi morala zastopati interese teh ustanov, ni do sedaj še ničesar ukrenila v tem smislu. Zaradi tega opozarja mestni odbor vse prebivalstvo in odgovorno oblast na te pomanjkljivosti Trgovinske zbornice, zaradi nadaljnje odgovornosti in nadaljnjih posledic.

Gornja lepaka dokazujeta, da Mestni odbor za tržaško prosto cono deluje in se bori za uresničenje proste cone. Toda ponovno poudarjamo, da so takšni pozivi in polemike s Trgovinsko zbornico drobna in hkrati koristna propaganda, ki pa ne zadostuje za dosego zaželenih uspehov. Mestni odbor ni še do danes objavil nobenega konkretnega načrta, kakšna naj bi bila tržaška integralna prosta cona. Tudi ni, vsaj da bi bilo nam znano, do sedaj poslal kak podoben načrt rimski vladi, ki mora odločati o zadevi. Medtem pa je skupinica oseb, ki nasprotujejo integralni prosti coni, izdelala že več načrtov, ki imajo namen uničiti učinkovitost integralne proste cone. Hkrati pa se občuti pomanjkanje izida lista «La Zona Franca», ki je obveščal prebivalstvo o tem važnem vprašanju.

O tržaških ladjah v rimskem parlamentu

Poslanec Scarascia je v rimskem parlamentu vprašal ministra za trgovinsko mornarico, če mu je znano, da bodo ob koncu junija premestili v Genovo dograjeni ladji Tržaškega Lloyda «Piave» in «Aquileio» in če ne smatra minister, da se bo s tem ukrepom še poslabšalo neravnovesje prog «Finmare» med Jadranom in Tirenskim morjem.

Poslanec je poleg tega vprašal, da se ustvari vsaj kolikor tošal, če ne bi bilo koristno, liko sprejemljivo ravnovesje s premestitvijo Lloydovih ladij «Asia» in «Victoria» iz Genove v jadranska pristanišča.

Pogreb univ. profesorja dr. Domenica Coste

Včeraj popoldne so z vsemi častmi pokopali nenadoma umrlega univerzitetnega profesorja na Institutu za uporabno kemijo v Trstu dr. Domenica Costa. V črno opremljeni dvorani instituta so se od uglednega pokojnika poslovili predstavniki najvišjih oblasti, univerzitetnega profesorskega zbora in študenti. O liku pokojnika je najprej spregovoril prof. Giorgio Rabbeno, nato pa še rektor Ambrosio, ki je med svojim govorom sporočil odločitev, da bo zaradi pokojnikovih zaslug Institut za uporabno kemijo odslej nosil njegovo ime. Krsto so nato prenesli v cerkev sv. Antona, kjer je bil opravljen žalni obred, nakar so jo odpeljali na pokopališče pri Sv. Ani.

Danes začetek stavke vsega osebja INAM

Osrednje sindikalne organizacije v Rimu ter združenja zdravnikov in funkcionarjev INAM so napovedali protestno stavko, ker doslej še niso bili priznani osebju INAM poviški, ki so jih dobili državni uslužbenci v obliki mesečnih doklad. Uslužbenci poldržavnih in javnopravnih ustanov namreč trdijo, da jim pritičejo enake pravice kot državnim uslužbencem. Stavka se prične danes in bo trajala nedoločen čas. Ker bo stavkalo vse upravno in zdravniško osebje, bo izjemoma odprt samo ambulatorij v Ul. Slataper, in sicer za nujne primere.

IZPRED POROTNEGA SODIŠČA

Tudi včeraj tri obsodbe zaradi „žalitve naroda"

Obsojeni so bili trije mladeniči, ki so v avtobusu peli aktualne tržaške popevke in ki naj bi pri tem izrekali žaljive besede

Ena izmed tolikih ironičnih popevk, ki krožijo v zadnjem času po mestu, je pripeljala tri mladeniče, in sicer 23-letnega Bruna Padarja iz Domus Civica 13, 22-letnega Rinalda Brandija od Sv. M.M. Sp. in 29-letnega Danteja Canzianija prav tako od Sv. M.M. Sp. pod hudo obtožbo sramotenja naroda in oboroženih sil na zatožno klop porotnega sodišča. Prvega so obtožili tudi uporabe sile proti karabinjerju, medtem ko je bil zadnji obtožen hudih groženj.

11. decembra lani so se vsi trije peljali z avtobusom, ki pelje na Kolonkovec. Med potjo so peli tržaške popevke in Acegatov uslužbenec z južnjaškim naglasom Nicola Papagna po imenu, od Sv. M.M. Sp., ki je bil skupno s sostanovalko Tereso Lattanzijevo prisoten, je prijavil karabinjerjem, da so mladeniči peli sramotilne popevke, v katerih so bile vmešane besede, da je Italija prinesla revščino, da kadar bersaljerji trobijo ni hrane in da karabinjerji ne delajo drugega, kot da zahtevajo dokumente in spravljajo ljudi v zapor. Papagna je nadalje prijavil, da mu je Canziani ob izstopu iz avtobusa dejal: «Vas Italijane bomo vse pobili.»

Karabinjerja Merola in Scrivano sta v spremstvu Papagne in njegove spremljevalke našla mladeniče v gostilni na Kolonkovcu in sta jih povabila na ulico. Tedaj naj bi, vedno seveda po obtožbi, Padar sunil Merolo, ki ga je prijel za roko, in mu rekel: «Dol roko! To je civilizacija, ki jo prinašate karabinjerji».

Vsi trije obtoženci so zanikali sramotenje in druge obtožbe poudarjajoč, da so peli le tržaške popevke. Toda Papagna je v pričevanju pred sodiščem vztrajal pri svojih prvotnih trditvah, zaradi česar je tožilec predlagal ostro obsodbo, in sicer za Brandija poldrugo leto zapora, za Canzianija 3 leta in za Padarja 3 leta in 3 mesece zapora.

Ta pretirana zahteva tožilca, ki je dodal, da je «domovina revna v nasprotju z bogato Ameriko in Anglijo, ki sta se v Trstu ponašali z italijanskim denarjem» je presenetila vse, posebno odvetnike obrambe, ki so z dobrimi argumenti dokazali, da se ne more šteti kot sramotenje države izjava, da je Italija prinesla revščino.

Odv. Berton je celo dodal, da je kritika v krvi italijanskega naroda in da se ne more niti skriti, da mesto preživlja krizo, kar pišejo vsi časopisi skupno z zahtevami po progah in ladjah. Odvetnik je nadalje osvetlil vse kontradikcije Papagne in Lattanzijeve ter končno ožigosal nastop karabinjerja Merole, ki ne bi smel položiti roke na Padarja. «Lisice bi mu lahko nataknil na roki, če bi bilo to treba, a nikakor ga ne bi smel prijeti za roko» je končal odvetnik, ki je nato zahteval, da sodišče vse oprosti vseh obtožb.

Po dolgem zasedanju v sejni dvorani je sodišče izreklo razsodbo, po kateri so bili obsojeni vsi: Brandi se je rešil s 5 meseci in 10 dnevi zapora pogojno za dobo petih let in so ga izpustili na svobodo, medtem ko je bil Padar obsojen za sramotenje na 6 mesecev in za uporabo sile proti javnemu funkcionarju na 8 mesecev in 20 dni zapora. 6 mesecev zaradi sramotenja bo moral presedeti tudi Canziani, katerega je sodišče obsodilo tudi zaradi groženj Papagnu na 30 dni zapora. Obema pa so preklicali pogojno kazen, ki jo je izreklo lani kazensko sodišče, kar pomeni, da bosta morala presedeti tudi 8 oziroma 6 mesecev več.

Omeniti moramo, da je sodišče obtožbi sramotenja naroda in oboroženih sil združilo v eno samo obtožbo sramotenja naroda, kot je to že prej predlagal tožilec.

Rebri si je zlomil

Med delom na sedežu društva «Circolo cannottieri» se je včeraj popoldne ponesrečil 40-letni Mirko Petaros iz Doline št. 168. Nerodno je padel z nekega ogrodja z višine 2 m in si je zlomil dve rebri. Z rešilnim avtom so ga odpeljali takoj v glavno bolnico, kjer so mu nudili prvo zdravniško pomoč. Ozdravel bo v 20-30 dneh.

OB 30-LETNICI SMRTI

Počastitev spomina dr. Klementa Juga

Včeraj je bila v Gregorčičevi dvorani proslava 30. obletnice smrti dr. Klementa Juga, enega izmed prvih početnikov in pobudnikov slovenskega alpinizma. Na proslavo je prihitelo lepo število planincev in drugega občinstva, da počastijo spomin tega velikega sina sončne Goriške.

Proslavo je otvoril prof. Jelinčič, nakar je Lelja Nakrstova z občutkom recitirala Gradnikovo pesem «Zadnja stena», Stane Raztresen pa Alojza Rebule «Skrivnost Severne stene».

Za njima je prof. Jelinčič orisal življenje in delo dr. Klementa Juga ter s skioptičnimi slikami prikazal stene, po katerih je plezal pokojni Klement Jug, dokler ni leta 1924. omahnil v Severni triglavski steni. Tov. Jelinčič je nazorno prikazal posebno miselni in duhovni razvoj pokojnega Juga in kaj ga je gnalo v gore. Za Juga alpinizem ni bil šport, marveč prava življenjska šola za krepitev volje in vztrajnosti, hkrati pa tudi preizkušnja pravega in nesebičnega tovarištva, saj pomeni skupna naveza v stenah tudi skupno usodo. Tov. Jelinčič je spregovoril tudi o Jugovi znanstveno-naravoslovni dejavnosti zlasti na področju etike in eksperimentalne psihologije.

Končno je član alpinističnega odseka SPD Cesar prebral številne odstavke iz Jugovih zbranih spisov, ki so nam še bolje osvetlili lik tega pionirja našega alpinizma.

V NEDELJO V AVDITORIJU

Gostovanje koroškega pevskega zbora

Po daljšem presledku bomo v nedeljo popoldne pozdravili v naši sredi rojake iz slovenske Koroške, in sicer pevski zbor, ki ga sestavljajo moški zbori slovenskih prosvetnih društev iz St. Vida v Podjuni, iz Kotmare vasi in iz Bilčovsa. Združen pevski zbor je uvežbal in ga vodi znani pevovodja in komponist koroških narodnih pesmi Pavl Kernjak.

Spored koroških pevcev obsega vrsto najlepših koroških pesmi, ki so jih priredili zbiratelji slovenske ljudske pesmi: Zdravko Svikaršič, Oskar Dev, Luka Kramolc, Pavl Kernjak in njegov sin Miro. Koroška, ki jo nekateri smatrajo za zibelko slovenske narodne pesmi, je vedno pritegovala posebno pozornost zbirateljev in harmonizatorjev narodnih melodij in to po pravici, kajti ravno preproste ljudske pesmi naših Korošcev so morda med vsemi slovenskimi pesmimi najbolj prisrčne, najbolj dostopne našemu človeku. Tako je tudi znani slovenski skladatelj Oskar Dev posvetil velik del svojega udejstvovanja obdelavi in dokončni dopolnitvi tonske podobe koroške ljudske pesmi, ki jih je izdal v raznih zbirkah kakor n. pr.: «Koroške slovenske narodne», «Slovenske narodne iz Ziljske doline in Podroža» itd. V njegovi harmonizaciji bodo na nedeljskem koncertu izvajane tri znane in priljubljene pesmi: «Dober večer luba dakle», «Dečva to mi povej» in «Treba ni k moji dečvi iti». Enostavne a prisrčne so zborovske priredbe Zdravka Svikaršiča, kateri se nam bo med drugim predstavil z znano «Cej so tiste stezice».

Združen pevski zbor, ki bo v nedeljo nastopil v Trstu, je z istim sporedom gostoval lansko leto v Mariboru in drugih štajerskih krajih ter je povsod žel velike uspehe. Ker je to edinstvena zborovska prireditev naših koroških rojakov v Trstu, vabimo občinstvo, zlasti člane naših pevskih zborov, da se koncerta zanesljivo udeležijo.

TRAGIČNO TRČENJE NA USODNI CESTI PROTI MILJAM

Pri trčenju v avtocisterno motorist in sopotnik na mestu mrtva

Hudo nesrečo je verjetno povzročila prevelika brzina motorja na ovinku - Tudi šofer avtocisterne nekoliko poškodovan

Ovinek na državni cesti št. 15 na odseku pred bivšo tovarno Gaslini je bil ponovno prizorišče hude prometne nezgode, ki je predvsem zaradi neprevidnosti šoferja v hitre, skoraj bi rekli divje vožnje, terjala smrt šoferja motornega kolesa in njegovega sopotnika.

Približno 15 minut po 15. uri je motorno kolo «Guzzi» rdeče barve, na katerem sta sedela Giuseppe Jurada od Oreha, ki je bil za krmilom, in 27-letni Giuseppe Stefani od Farnejev pri Miljah, ki je sedel na drugem sedežu, drvelo po cesti proti Miljam. V divji vožnji je šofer zavozil v ovinek nasproti bivše tovarne in naenkrat začutil majhen sunek, ki je zadostoval, da je motorju spremenil smer in obenem zmedel Jurado, da je izgubil oblast nad vozilom. To je z obema potnikoma silovito trčilo ob nasproti vozečo avtocisterno «Lancia 3 RO», katero je proti mestu šofiral 27-letni lastnik Valentino Stroppolo od Sv. M.M. Sp.

Kaj se je v tistem trenutku zgodilo nihče ni mogel razložiti. Dejstvo pa je, da sta potnika motornega kolesa zletela v zrak in nato padla na tla, kjer sta negibna obležala. Zdravnik, ki je kasneje prišel na mesto, je ugotovil, da je smrt nastopila takoj zaradi prebite lobanje. Juradi in Stefaniju ni bilo mogoče več pomagati. Nasprotno pa je Stroppolo, katerega je sunek vrgel iz šoferske kabine, nujno potreboval pomoči, kajti dobil je hud živčni pretres verjetno zaradi prestanega strahu, ker je njegovo težko vozilo takoj po trčenju naenkrat spremenilo smer vožnje ter zavilo s ceste na travnik.

Pogled na oba mrtveca in na vozilo, pod katerim je bilo popolnoma razbito motorno kolo, je bil grozen. Trupli so kasneje odpeljali v bolnišnico, medtem ko so prišli na mesto agenti prometne policije, ki so uvedli preiskavo. Na mesto je prišel tudi neki Egidij Furlan od Oreha, ki je povedal, da je motorno kolo njegovo. Povedal je, da ga je sestra, ko je prišel z dela iz tovarne Sv. Roka, opozorila, da si je Jurada izposodil njegovo motorno kolo in da je izvedela, da se je ubil. Furlan je tedaj ponovno sedel na svoje kolo in se pripeljal na kraj nesreče, kjer je ugotovil, da je motor res njegov.

Tudi avtocisterna je utrpela ogromno škodo, saj je silovito trčenje odbilo levi blatnik, popolnoma odrezalo debel železni kavelj ter prelomilo os kolesa.

Zdrobljeno motorno kolo pod avtocisterno

Na mesto so morali poklicati tudi policijski mehanični voz, s katerim so dvignili prednji del cisterne, da so lahko potegnili izpod nje motorno kolo, katerega so nato odpeljali lastniku na dom.

Trupli obeh žrtev so med tem položili v mrtvašnico splošne bolnišnice, medtem ko so Stroppola po zdravniški pomoči, ugotovili so mu namreč poleg živčenega pretresa tudi udarec na hrbtu, odslovili s prognozo okrevanja v 8 dneh.

Novi odloki gen. komisarja

Vladni generalni komisar dr. Palamara je v zadnjih dneh izdal vrsto odlokov, ki so objavljeni v Uradnem vestniku z dne 1. marca t. l. Med drugimi je objavljen odlok, na čigar podlagi se bodo zakonodajni ukrepi republike Italije, če to odredi generalni komisar, v celoti razširjali na tržaško področje, tako da bodo v izvirnem italijanskem besedilu in v slovenskem prevodu položeni pri uradu za pravne zadeve pri generalnem komisariatu, kjer jih bo mogel prosto pogledati vsakdo, ki se zanima. Odlok št. 69 o predpisih glede osebja prejšnje ZVU govori o prenehanju službovanja 30 dni po objavi odloka vseh tistih upokojencev, ki so doslej prejemali pokojnino v raznih oblikah v višini nad 60.000 lir. Odlok o narodnem skladu za zimsko pomoč prinaša podrobno razpredelnico pribitkov na razne vstopnice v korist sklada. Odlok o vlaganju rekurzov na komisijo za pomorščake 2. stopnje pravi, da se s 15. t. m. ukinja ukaz ZVU št. 74 iz l. 1946 in da je od tega dne proti izvidu zdravniškega pregleda po stalni komisiji 1. stopnje, ustanovljeni pri pristaniškem poveljstvu v Trstu, dopusten rekurz na centralno komisijo 2. stopnje. Odlok o predpisih zakonika o plovbi in pravilnika o izvajanju zakonika o plovbi ukinja veljavnost zadevnih ukazov ZVU in razteguje italijanske odloke.

Poleg ten so v Uradnem vestniku od 1. t. m. objavljeni še odloki o odobritvi lestvice nagrad za izvršena dejanja, opravljena na predlog izterjevalcev neposrednih davkov proti zamudnim davkoplačevalcem, odlok glede predpisov o ureditvi anagrafa za rezidentno prebivalstvo po zakonu italijanske republike z dne 24. XII. 1954, odlok o ustanovitvi pravosodnega odbora za spore o rekvizicijah za tržaško področje, odlok glede novih predpisov o spreminjanju organičnih staležev osebja krajevnih samoupravnih korporacij in končno odlok o spremembah kazenskega zakonika o tistem delu, ki se tiče zločinstev proti državnim institucijam.

Stari računi...

Zaradi starih medsebojnih računov sta se včeraj proti večeru sprla 57-letni Josip Ribič s Kolonkovca št. 37 in neki njegov znanec pri gostilni «Kačun» v Ul. Koštalunga. Ribiča je njegov znanec potolkel po obrazu in ga z malo britvico ranil po čeljusti in levi nogi. Ozdravel bo v 3 do 5 dneh.

V starem pristanišču pa se je ponesrečil včeraj popoldne 36-letni Bruno Prodi iz Ulice S. Marco 43. Tudi njemu se je spodrsnilo in je nerodno padel s traktorja. Ozdravel bo od 5 do 15 dneh.

KAJ NAJ TO POMENI?

Prejeli smo:

V petek, dne 25. februarja zvečer je moja družina sedela pri skromni večerji, in sicer: moja žena, hčerka, zet, vnuček Frankec in jaz. Pogovor je bil vsakdanji, razpoloženje mirno, rekel bi idilično. Nastala je mala pavza v pogovoru in tedaj se je moj vnuček Franko Palme, učenec III. razreda slovenske osnovne šole v Ulici sv. Frančiška, kar na lepem, brez vsake zveze s kakim prejšnjim pogovorom, oglasil: «Ne razumem, kaj ima naš katehet proti ‚Galebu'. Pravi, da je grd list.» (Dobesedno!).

Priče za to so omenjeni moji odrasli člani družine. Obstrmeli smo, a jaz sem takoj previdno spravil pogovor na drug predmet. Kakor je otroška navada, se je vnuček gladko dal premotiti, pozabil je na predmet, ki ga je načel, in sledil nadaljnjemu pogovoru nas odraslih.

Pribijam: Če je kdo na svetu pripravljen sodelovati popolnoma in absolutno s šolo pri vzgoji otroka, sem to jaz! Gornji dogodek mi je dal misliti in se ga ne morem otresti. To tem bolj, ker sem dva dni prej, 23. februarja, govoril z neko materjo, ki ima sinčka v V. razredu iste šole in ki je kakor jaz čakala v šolski veži na konec pouka, da prevzame otroka, ter se mi je v pogovoru o pogubnih «giornalinih» in «fumettih» z njihovimi Indijanci, kovboji, pirati in banditi, potožila, da katehet v V. razredu odvrača učence od čitanja mladinskega lista «Galeb», češ da kdor ga čita, je «pogan». Omenjena mati je še dodala, da ji kaj takega ne gre v glavo, ko je sama pregledala «Galeb» in ugotovila, da je v vsakem pogledu koristen in priporočljiv za mladino.

Kaj naj to pomeni? Poudarjam, da bijem jaz s svojo hčerko, in gotovo tudi mnogi drugi starši, že leto in dan trd in skoraj brezupen boj proti pogubni poplavi «giornalinov», kateri kar mrgolijo na knjižnem trgu in med otroci skrivaj prehajajo iz roke v roko. Da bi dosegel čim več uspeha v tem boju, tudi rad plačujem razne «Pastirčke» in «Misijonarčke», ki se v šoli pridno razpečavajo in za katere me moj vnuček vztrajno terja, čeravno jih — ne čita.

Z veseljem in zadoščenjem smo vsi pozdravili pogumni korak nekaj redkih šolnikov-idealistov, ki so se odločili, da žrtvujejo svoje delo, svoj čas in celo svoj denar, da nam v «Galebu» dajo vsaj skromno protiutež proti skrajno kvarni «mladinski literaturi» kovbojev in piratov, kateri je razpečavanje dovoljeno s tako neverjetno in nerazumljivo popustljivostjo!

Vem za gotovo, da označeni šolniki-idealisti sedaj, ko je «Galeb» razpel svoja krila, poleg omenjenih žrtev morajo žrtvovati še svoje živce pod težo neizprosnih administrativnih skrbi; kajti papir in tisk sta draga in vsak začetek je težak. Toda naj vedo, da jih bomo vsi, ki smo «dobre volje», vsestransko podpirali v njihovem naporu, predvsem pa mi, ki smo prvi poklicani, da bdimo nad dragocenim naraščajem: starši in šolniki!

In ker so te moje vrstice pisane «sine ira et studio», s pravim krščanskim namenom, upam, da se nam pridružijo tudi tisti kateheti, ki tega do sedaj še niso storili.

Najraje bi pa upal, da bi se mi dokazalo, da sta moj vnuček in tista mati petošolčka pretekli teden — fantazirala...

Dr. Fortunat Mikuletič

GLASBENA MATICA TRST

V nedeljo 6. marca 1955 ob 17. uri v AVDITORIJU

koncert pevskega zbora s Koroškega

Dirigent: Pavl Kernjak.

Vabila so na razpolago v Ul. Roma 15/II, telefon 31119, v petek in soboto od 11. do 13. in od 16. do 19. ure. V nedeljo od 11. do 13. in od 15. do 17. ure.

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V soboto 5. marca 1955 ob 20.30 uri v BORSTU

komedija Roger Ferdinand

«3 + ena»

V nedeljo 6. marca 1955 ob 16. uri v dvorani prosvetnega doma na OPCINAH

Ben Jonsonova komedija

«Volpone»

na splošno željo občinstva.

PROSVETNO DRUSTVO «IVAN CANKAR»

vabi na

večerni ples

ki bo v nedeljo 6. marca ob 20.30 uri

v društvenih prostorih v Ul. Montecchi 6/IV.

Razna obvestila

SLIKE OTROSKEGA PUSTNEGA RAJANJA

Kdor želi slike z otroškega pustnega rajanja, ki je bilo 20. t. m. v Ul. Roma 15, jih dobi pri Foto Corso.

Slike z otroškega pustnega rajanja, ki je bilo v Ul. Montecchi 6, so na razpolago v fotosekciji v Ul. Montecchi 6-IV.

AERO KLUB TRST vabi mladino, ki čuti zanimanje za letalstvo, naj prijavi svoj vstop v vrste mladih ljudi, ki so že člani kluba. Vpisovanje in informacije vsako nedeljo od 11 do 12. ure v Ul. Ruggero Manna 29.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu vabi svoje člane, da se udeležijo rednega občnega zbora, ki se sklicuje kot predvideva statut v prvem zasedanju v soboto 12. marca.

Drugo sklicanje bo v nedeljo 13. marca t. l. ob 9. uri v Ulici Zonta št. 2-I. n. (na sedežu Zveze dela).

Priporočamo vsem članom, da se udeležijo drugega sklicanja, to je v nedeljo 13. t. m.

Dnevni red in eventualna pojasnila dobite v naših poslovalnicah v Trstu in v Miljah.

Upravni odbor

Ljudska prosveta

Priporočamo vsem pevcem in pevovodjem iz mesta in podeželja, da se udeležijo koncerta pevskega zbora iz Koroške, ki ga organizira Glasbena Matica v Trstu in bo v nedeljo 6. t. m. ob 17. uri v Avditoriju.

Darovi in prispevki

Namesto cvetja na grob Marije Kuret daruje Marija Kette 1.000 lir za Dijaško Matico.

GLEDALIŠČA

SNG

Jutri: ob 20.30 v Borštu: Roger Ferdinand: «3 + 1».

VERDI

Danes: ob 21. uri skupina Brignone - Randone - Santuccio - Volonghi s sodelovanjem Battistele, «Parižanka», ponovitev.

Jutri: ob 21. uri, Curzio Malaparte: «Tudi ženske so izgubile vojno», novost.

TEATRO NUOVO

Danes: ob 20.45 «Leccadia», J. Anouilha, izven abonmaja.

KRITIKE IN POROČILA

«Parižanka» v gledališču Verdi

Henry Becque, ki je pomemben za zgodovino francoskega gledališča, ni imel mnogo sreče v življenju. Tudi njegova dela niso imela lahkega uspeha. Tako ni čudno, če so ga imeli za zagrenjenega in grobega. Toda bil je le odkritosrčen in hotel je pokazati življenje tako, kot je v resnici bilo. Tako spada Becque med tiste, ki so na področju gledališča prelomili z romantičizmom.

Delo je skoraj tipičen primer tiste francoske lahkotnosti, kjer se pravzaprav nič ne dogaja, a je vendar ves čas v gledalcu potrebna napetost, ki jo ustvarjajo drobne psihološke finese, ki prihajajo do izraza v dialogih med tremi glavnimi akterji: ženo, ki je obenem ljubimka, a je poleg tega tudi pametna, s čutom za mero in za dom; možem, ki je dovolj resen človek brez ljubosumnosti in ljubimcem, ki je daleč za prvima dvema, da učinkuje že smešno.

Delo je režiral Santuccio, ki je obenem igral moža Du Mesnila, in težko si je zamišljati, kakšen naj bi bil drug način režije takega dela, da bi bila boljša. Kot je treba za tako komedijo, teče igra gladko, s pravo uglajenostjo, čeprav nas vedno ne prepričuje v tem, da predstavlja Parižane. Lilla Brignone kot žena Clotilde se nam je predstavila v povsem drugačni kreaciji, kot smo jo videli v Giacosovi drami «Kakor listje». Priznati pa je treba, da je to že nadpovprečna igralka, ki zna vsakokrat ustvariti novo osebnost. Santuccio in Battistella, (ki je igral ljubimca Lafonta), nazadnje s svojima krhkima vlogama tudi nista imela lahkega posla. Končno gre tu ne le zgolj za dobro ali slabo igranje, temveč je igralcem poverjena tudi naloga, da delo sploh «drže». V rokah slabih igralcev od takih del kot je «Parižanka» ne ostane nič. Brignone, Santuccio in Batistella, ki sta se jim v manjših vlogah dostojno pridružila še Mioni in Adriana Asti, pa so vendarle ustvarili predstavo, ki ji je treba priznati dostojno umetniško stopnjo.

KINO

Rossetti. 15.00: «Cutnost», A. Valli, F. Granger. Mladoletnim prepovedano.
Excelsior. 14.30: «Vzšla je zvezda», J. Garland, J. Mason.
Fenice. 15.00: «Sabrina», H. Bogart, A. Hepburn.
Nazionale. 16.00: «Rapsodija», E. Taylor, V. Gassman.
Filodrammatico. 16.00: «Rdeči dirkalni avtomobili», T. Curtis, P. Laurie.
Supercinema. 16.00: «Rdeča ravnina», G. Peck.
Arcobaleno. 16.00: «Sulica, ki ubije», S. Tracy, R. Widmark.
Astra Rojan. 16.00: «Odkar si odšel», C. Colbert, J. Cotten.
Capitol. 16.00: «12 metrov ljubezni», L. Ball.

Cristallo. 15.30: «Cutnost», A. Valli, F. Granger. Mladoletnim prepovedano.
Grattacielo. 16.00: «Rdeča ravnina», G. Peck.
Alabarda. 16.00: «Strastno», M. Bru, A. Nazzari.
Ariston. 16.00: «Totò v barvah», Totò.
Armonia. 15.00: «Proti obalam Tripolisa», J. Payne.
Aurora. 16.00: «Pristaniška fronta», M. Brando.
Garibaldi. 15.30 «Rdeči asfalt», B. Sullivan.
Ideale. 16.00: «Sužnja in gospa», S. Hayward.
Impero. 16.00: «Dnevi ljubezni», M. Vlady. Mladoletnim prepovedano.
Italia. 16.00: «Počitnice v Monte Carlu», A. Hepburn.
S. Marco. 16.00: «Poročila sem se s pilotom», R. Stack.
Kino ob morju. 16.00: «Usmiljenje za tistega, ki pade», A. Nazzari.
Moderno. 16.00: «N. N. pod posebnim nadzorstvom», E. S...
Savona. 15.30: «Latinski ljubimci», L. Turner.
Viale. 16.00: «Kakšne no...», A. Fabrizi.
Vittorio Veneto. 16.00: «Dnevi ljubezni», M. Vlady. Mladoletnim prepovedano.
Azzurro. 16.00: «Deviška kraljica», J. Simmons.
Belvedere. 16.00: «Upornik z D...ve», V. Ralston.
Marconi. 16.00: «Pekel pod ničlo», A. Ladd.
Massimo. 16.00: «Skrivnost črne džungle», L. Barker.
Novo Cine. 16.00: «Sovraštvo ...dene dvakrat», R. Roman.
Odeon. 15.00: «Kruh, ljubezen in fantazija», G. Lollobrigida.
Radio. 16.00: «Yankee paša», J. Chandler.
Secolo. 16.30: «Pomlad», J. Mac Donald.
Venezia. 15.30: «Bakrena koža», M. O'Hara.
Skedenj. 18.00: «Razkošna dekleta», A. M. Ferrero, S. Stephen.
Kino na Opčinah: 18.00: «Delirij», R. Vallone, F. Arnoul.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 3. marca t. l. se je v Trstu rodilo 12 otrok, umrlo pa je 13 oseb.

UMRLI SO: 83-letni Henrik Plesničar, 46-letni Alfeo Muller, 59-letna Giovanna Bonazza por. Semitz, 59-letni Domenico prof. Costa, 57-letni Attilio Giller, 59-letna Rosalija Macovec por. Fersi; 65-letna Giovanna Flego por. Križman, 78-letna Antonia Pattener vd. Zotti, 79-letni Giacomo Steffe, 61-letni Josip Sancin, 66-letna Adalgisa Artomisio, 20 minut stari Mario Chinese, 76-letna Luigia Furlan vd. Velišček.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 7.4, najnižja 0.8, ob 17. uri 6.2, zračni tlak 1026.9 v porastu, veter 12 km vzhodnik, vlaga 30 odst., nebo 8 desetin oblačno, morje lahno razgibano, temperatura morja 6.7.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Biasoletto, Ul. Roma 16; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni 8; Rossetti, Ul. Schiapparelli 58; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

RADIO

PETEK, 4. marca 1955

TRST II.

11.30 Lahka glasba; 12.00 Utrinki iz tehnike; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Poje tenorist Tito Schipa; 14.15 Kulturni obzornik; 17.30 Plesna čajanka; 17.30 Beethoven: Koncert za klavir in orkester; 18.40 Koncert pianistke Maria Sancina; 19.00 Radijska univerza: Carnelutti: Pravo in morala; Careri: Plastične snovi; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.05 Zabavna glasba; 20.30 Tržaški kulturni razgledi; 20.45 Marijan Lipovšek: «Orglar» - kantata; 21.08 Sibelius: III. stavek iz Koncerta v d-molu; 21.15 Književnost in umetnost: Gradnikov prevod Slovitracovih pesmi; 21.30 Simfonični pevci; 22.00 Čajkovski: Simfonija št. 4; 22.56 Nočni motivi; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

11.45 Komorna glasba; 13.25 Plošče po željah; 14.45 O gospodarskih problemih govori prof. Giorgio Roletto; 17.50 Operna glasba; 18.30 Italijanske pesmi; 18.55 Koncert pianistke Ingrid Hasbler; 20.00 Veseli ode...; 21.05 Simfonični koncert, dirigira Paul Elooki.

KOPER

254,6 m ali 1178 kc

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 20.30.

Hrvaška poročila: vsak dan ob 20.00.

Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 17.00, 19.00 in 23.00.

Iz naših listov v slov.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 14.36

Iz naših listov v ital.: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 17.06.

6.40 Jutranja glasba; 7.00 Koledar - vremenska napoved; 7.15 Jutranja glasba; 7.30 Nasveti za gospodinje; 11.00 Dopoldanski orkestralni koncert; 12.00 Igrajo za vas; 12.50 Lahka glasba; 13.45 Glasba po željah; 14.40 Domači zvoki: Igrajo veseli godci in vaški trio; 15.00 Kulturno pismo; 15.10 Tisoč taktov melodij iz filmov, operet in revij; 16.15 Za vsakogar nekaj; 17.10 Glasba po željah; 18.00 Iz delavskega sveta; 18.00 Sport; 19.15 Ciganske melodije; 20.15 V ritmu valčkov; 20.30 Bosenske sevdalinke; L. van Beethoven: uvertura «Fidelio», op. 72-b, violinski koncert v D-duru op. 61, igra violinist David Ojstrah.

SLOVENIJA

327,1 m, 202.1 m, 212.4 m

Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.

11.00 Radijski koledar; 11.05 Glasbena medigra; 11.15 Ciciban - dober dan (Vlado Firm: «Oglarjev medvedek»); 11.30 Mili koncert; 12.00 Slovenske narodne pesmi; 13.00 Na straži; 13.15 Odlomki iz znanih simfonij in koncertov; 14.00 Jack London: «Joe med pirati», radijska priredba (ponovitev); 14.20 Melodije za razvedrilo; 15.15 Harmoniko igra Rudolf Pilih; 15.30 Glasbeni razgledi; 15.45 Iz znanih baletov; 16.10 Utrinki iz literature - Cesare Pavese: «Poročno potovanje», II. del; 16.30 Želeli ste — poslušajte! 17.10 Popoldanski simfonični koncert; 18.00 Družinski pogovori; Poje moški komorni zbor iz Celja; 20.15 Poje Ljubljanski komorni zbor; 21.00 Oddaja o morju in pomorščakih; 21.30 Zabavna in plesna glasba.

TELEVIZIJA

17.30 Spored za otroke; 18.00 Film: «Pravica za Indijance»; 20.45 Televizijski dnevnik; 21.15 Revija; 22.15 Pariz.

ADRIA EXPRESS
TRST
Ul. Cicerone št. 4 prit.
tel. 29243

«Adria-Express» javlja seznam prihodnjih izletov za Jugoslavijo:

19.—20. marca 1955
Opatija - Reka, Postojna - Ljubljana, Stanjel - Branik - Zali hrib Nova Gorica - Kanal - Most na Soči - Tolmin - Kobarid, Ilirska Bistrica - Knežak - Pivka.
Vpisovanje do 5.3.1955.

27. marca 1955
Sežana, Tomaj, Dutovlje, Komen, Vojščica, Kostanjevica.
Vpisovanje do 12.3.1955.

«Adria-Express» preskrbi v najkrajšem času trgovske, navadne in turistične vizume ter tranzitne vizume.

Z NEDELJSKE SEJE GLAVNEGA SVETA SGKZ

Slovenščina po določbah Posebnega statuta

Poročal dr. Jože Dekleva

Moja naloga je, da v odmerjenem času obrazložim pravico do rabe slovenščine kot jo določa Posebni statut. Vir naših narodnostnih pravic je v splošnih načelnih formulacijah Splošne deklaracije o človeških pravicah in v Posebnem statutu. V nadaljnji bolj shematični obrazložitvi predmeta se bom skliceval le na določbe statuta, v katerih so konkretneje in obširneje formulirana nekatera načela. Splošne deklaracije.

Statut vsebuje nekatere naše jezikovne pravice, ki so se izvajale že pred podpisom Memoranduma o soglasju z dne 5. oktobra 1954.

Med te pravice štejem;

Pred 5. X. 1954 obstoječe pravice in stanje po štirih mesecih

1. Pravica do lastnega tiska v slovenščini, ki je dobila v Trstu svojo domovinsko pravico z vstopom jugoslovanske vojske v mesto po osvoboditvi leta 1945 in je zajamčena v členu 4 poglavju c) statuta. Pri njenem izvajanju nismo do sedaj naleteli na ovire.

2. Pravica (uzakonjena v členu 4 poglavje c) do slovenskih prosvetnih, kulturnih, družbenih in športnih organizacij, ki obstajajo in delujejo od osvoboditve dalje.

3. Pravica do slovenske radijske postaje (člen 4 poglavje b), ki je 1. maja 1945 javila Tržačanom in svetu, da je fašizem strt in da so zmagale napredne in demokratične sile. Po podpisu statuta so se pri radijski postaji razmere bistveno poslabšale. Ostala je sicer po jeziku slovenska, po vsebini pa je postala italijanska postaja. O programu odločajo Italijani. Slovenski radijski uredniki so postali navadni prevajalci iz italijanščine v slovenščino. Protijugoslovanska ost je postala sicer bolj prikrita, toda nič manj strupena. Če bo svojo misijo nadaljevala v tem pravcu, bo postala razširjevalec italijanske reakcionarne miselnosti in duha na škodo ohranitve etničnega značaja naših krajev in ljudi.

4. V členu 4 poglavje c) je zagotovljen obstoj slovenskih vrtcev, osnovnih, strokovnih in srednjih šol. Nekatere so nastale med borbo za osvoboditev, druge pa po osvoboditvi. Statut vsebuje mnogo določb, ki zadevajo slovensko šolstvo, o katerih vam bo govoril drugi tovariš. (To poročilo smo objavili včeraj. op. ur.) Omejim se le na ugotovitev treh napak v zvezi s šolo kot tako in ta so:

a) Italijanska vlada se je obvezala, da ne bo obstoječih, v posebnem seznamu naštetih šol zaprla brez predhodnega posvetovanja v mešanem jugoslovansko-italijanskem odboru. S tem je zajamčen obstoj slovenske šole, čeravno je potrebno za ukinitev ene ali druge šole le posvetovanje v mešani komisiji in ne sklep tega organa, kakor bi bilo pravilno.

b) Italija je prevzela obvezo, da bo slovenske šole kakor tudi otroške vrtce ustanovila v vseh krajih področja, kjer so slovenski otroci. Za spopolnitev našega šolstva je to izredno važno. Dana je tako pravna osnova med drugim za razširitev omrežja slovenskih vrtcev in osnovnih šol v samem središču tržaškega mesta kot na pr. v Ul. sv. Frančiška, v Zgornji Kolonji, na Kolonkovcu itd., kjer živijo slovenski otroci in že leta — kmalu bo desetletje — zaman čakajo, da bi tržaška občina ali pa Ustanova za otroške vrtce odprla za njih vrata otroškega vrtca, ki ga otroci delavskih staršev tako nujno potrebujejo.

c) Slovenske šole bi morale biti enakopravne v ravnanju z italijanskimi med drugim tudi glede šolskih poslopij. Kljub temu, da so višji razredi klasične in realne gimnazije v prostorih, ki so v vsakem pogledu pod kritiko, nismo do sedaj dosegli niti toliko, da bi oblasti izročile najvišji slovenski učni ustanovi nekaj sob za učilnice, ki so zasedene po brezdomcih in da bi tako omogočile slovenskim dijakom, ki prihajajo tudi s podeželja pouk je v dopoldanskih urah, kot ga imajo vsi italijanski dijaki v istovrstnih šolskih zavodih.

Na omenjenih področjih smo dosegli po 5. oktobru naslednje:

1. Ze omenjeno poslabšanje na radijski postaji Trst II,

2. Položaj slovenske klasične in realne gimnazije se je izboljšal toliko, da so bili pobeljeni nekateri do skrajnosti zakajeni prostori, v katere je prihajal skozi špranje vsakovrsten mrčes in da se je število učilnic povečalo za eno sobo, čeravno je že Zavezniška vojaška uprava spričo skandaloznega položaja, v katerem se nahaja ta učni zavod, obljubila, da mu bo dodelila vsaj 4 učilnice in tako vsaj začasno rešila to vprašanje.

3. Da kvestura izvaja glede društev in drugih ustanov z doslednostjo fašistični zakon o javni varnosti in zbira o odbornikih in članih društva podatke političnega značaja, kar je v nasprotju z določbami italijanske ustave in še posebej Splošne deklaracije o človeških pravicah. Tako poskuša ustrahovati našega človeka.

Pravice po čl. 5 Statuta se še niso začele izvajati

O jezikovnih pravicah govori v glavnem člen 5. statuta, ki urejuje tri važna vprašanja in to:

1. rabo slovenščine v odnosih z oblastmi;
2. pravico do slovenskih prevodov vseh javnih dokumentov, ki jih izdajajo oblasti;
3. o krajevnih imenih in javnih napisih.

Slovenščina po statutu ni sicer uradni jezik v pravem smislu besede na tem področju, kljub temu je mesto, ki ga je zavzela v tukajšnjem javnem življenju, zelo važna pridobitev, ki moti spanje italijanskih šovinistov.

Svoj materni jezik smemo ustno in pismeno rabiti v vseh svojih uradnih poslih in opravkih, ki jih imamo z raznimi občinskimi, pokrajinskimi, državnimi in drugimi uradi javnega značaja.

To pomeni predvsem, da mora vsak uradnik od najvišjega do najnižjega uradnega položaja odgovarjati na ustno iznesene prošnje, zahteve, pritožbe, vprašanja itd. v slovenščini, in sicer osebno — neposredno — če obvlada slovenščino, ali najmanj po tolmaču.

Dalje pomeni, da mora vsak državni, pokrajinski, občinski ali drugi javni urad odgovarjati brez izrecne zahteve na slovensko pismeno vlogo, prošnjo, pritožbo itd. v slovenskem izvirniku, ali pa najmanj v slovenskem prevodu, ki mora biti priložen italijanskemu originalu. Zgoraj navedeno velja seveda tudi za občevanje na sodiščih vseh stopenj. Sodnik mora torej obravnavati sporne, izvensporne, kazenske in druge zadeve v slovenščini neposredno ali pa po tolmaču ne glede na to, če Slovenec obvlada ali ne italijanščino.

Tako obsežnih pravic nismo imeli Slovenci nikoli v preteklosti zlasti ne na tržaški občini, ki je upravičeno veljala vedno in povsod za steber šovinizma in iredentizma in je kot taka storila vse, da ne bi slovenska beseda prišla do izraza v njenih uradih in na sejah občinskega sveta.

Naštete jezikovne pravice bodo usahnile, to je bodo ostale samo na papirju zapisane pridobitve, če se jih ne bomo ob vsaki priliki dosledno posluževali ne glede na začetne neprilike, na katere bomo najbrž naleteli. Tudi v tej borbi ne bomo uspeli brez žrtev.

V členu 5 Posebnega statuta je nadalje določeno, da morajo občinski, pokrajinski, državni in drugi javni uradi priložiti javnim dokumentom, kot so na pr. potrdila o državljanstvu, razna spričevala, izjave, osebne izkaznice itd. prevod v slovenščini. Isto načelo velja tudi za sodbe, sklepe in druge dokumente, ki jih izdajata sodišče in državno pravdništvo. Pravica do slovenskega prevoda javnih dokumentov, kar ne bi smelo biti združeno niti z izgubo časa za stranko, niti z večjimi izdatki, se bo izvajala le v primeru, če bomo to izrecno zahtevali, ko zaprosimo za dokument ali pa če bo naša vloga pisana v slovenščini.

Po načelu dvojezičnosti morajo državne in druge javne oblasti izdajati svoja uradna obvestila, javne razglase in objave tudi v slovenskem prevodu. Čeravno je ta določba jasna in naravna po svoji vsebini, so se pojavila različna in nasprotujoče tolmačenja. Nekateri italijanski tolmači besedila statuta so iztisnili celo zaključek, da zadostuje, če urad, ki izda javni razglas ali obvestilo, razobesi nekje na sedežu svojega urada slovenski prevod, tako da bi ga lahko Križani, Prosečani, Opcenci, Bazovci in drugi prišli čitat v mesto na sedež dotičnega urada. Drugi so bolj širokosrčni in menijo, da se slovenski prevod mora nalepiti le v krajih, kjer prebiva več kot 25 odst. Slovencev in ne tudi v središču mesta. Vse to je nesmisel in seveda v nasprotju z besedilom Posebnega statuta in še posebej z duhom časa.

Clen 5 statuta vsebuje nadalje še resitev vprašanja o krajevnih imenih in javnih napisih. Stara slovenska krajevna imena, ki jih je fašizem izbrisal ali popačil, da bi spremenil zunanje lice naše zemlje, so zopet dovoljena. To velja ne samo za slovenske občine in miljsko, ampak omejeno tudi za tržaško in sicer za one «volilne okraje», kjer prebiva najmanj 25 odst. Slovencev.

Besedilo statuta se sklicuje na «volilne okraje», ki jih volilni zakoni po letu 1907 sploh več ne poznajo. Zaradi rabe neodgovarjajoče terminologije je nastala zmeda, ki jo bo morala, kakor vse kaže, rešiti mešana jugoslovansko-italijanska komisija s svojim avtentičnim tolmačenjem. V tej zvezi se poraja še nadaljnje vprašanje, ki ga je že javno sprožil dr. Schiffrer s svojim predavanjem, namreč, na kateri podlagi se bo določil odstotek Slovencev, t. j. ali na podlagi bivših ljudskih štetij, ali pa novega štetja, za katerega izvedbo predlaga dr. Schiffrer že konkreten način. Vprašanje je zanimivo pa tudi važno za nas Slovence. Dolžnost naše zveze je, da ga temeljito in vsestransko prouči in zavzame o njem tudi konkretno stališče.

Kakor ostale določbe statuta tako tudi člen 5 se ni začel še izvajati.

Po podpisu londonskega sporazuma smo dosegli na področju jezikovnih pravic, da so oblasti postavile na obmejnih blokih dvojezične napisne deske, ki so bile po 26. X. 1954 odstranjene in zamenjene z italijanskimi.

Priznanje in uzakonitev naših pravic v Posebnem statutu je naletelo pri domačih šovinističnih krogih na odločen odpor, ki so mu dali vidni izraz tržaški župan in škof. Diego De Castro in nekatere druge italijanske osebnosti. Škof Santin je na pr. zaskrbljen za «dušo italijanstva» Trsta. Tržaški župan, ki doslej ni izdal niti enega slovenskega prevoda njegovih po Trstu nalepljenih objav, se zaklinja, da ne bo dopustil rabe slovenščine v tržaškem občinskem svetu, dokler županuje. De Castro tolaži svoje ljudi, češ saj ne bo tako hudo, ker Slovenci itak obvladajo italijanščino. Drugi so mnenja, da prevajanje iz italijanščine v slovenščino ne sme postati sistem. Po njihovem mnenju bi se s tem le otežkočilo življenje, izražalo neko politično prepričanje in razširjalo znanje slovenščine. Prevajanje, naj bi bilo zato dovoljeno le tedaj, ko je to nujno potrebno in koristno. Vse kaže, da bomo imeli v bodočnosti še velike težkoče, da bi prodrle pridobitve, ki so našle svoj izraz v statutu. V tej borbi so potrebni enotni nastopi Slovencev in zlasti je potrebno enotno tolmačenje posameznih določb Posebnega statuta, da se prepreči izigravanje naših pravic s strani oblasti, kakor se že poskuša.

Naše zahteve

Določbe statuta so ostale zaenkrat mrtva črka. Naša dolžnost je, da zahtevamo od oblasti:

1. da začne takoj z izvajanjem določb Posebnega statuta;

2. da objavi avtentično besedilo Posebnega statuta v uradnih listih, ki je do sedaj znano le iz časopisnih objav;

3. da s posebnimi zakoni razveljavi še vedno veljavne zakonske predpise, ki jih je izdal fašizem, da raznarodi Slovence in spremeni narodnostno lice naših krajev, ker so v nasprotju z duhom statuta;

4. da razveljavi ukaz Zavezniške vojaške uprave št. 183, s katerim je dovoljena raba slovenščine le kot pomožnega jezika pri sejah občinskih svetov štirih slovenskih občin;

5. da izda posebne zakone ali pravilnike o vseh določbah Posebnega statuta, ki imajo splošen značaj.

Dolžnost naše zveze je zaenkrat:

1. da izvaja potrebne in primerne akcije za uresničenje navedenih zahtev;

2. da povzame pobudo pri mešani jugoslovansko-italijanski komisiji, da pridemo čimprej do avtentičnega tolmačenja vseh onih določb statuta, ki so nejasno formulirane;

3. da izda v posebni brošuri besedilo Posebnega statuta s podrobnim tolmačenjem in konkretnimi navodili;

4. da prouči vprasanje ljudskega štetja, kakor sem že omenil in

5. da vodi borbo proti spremembi etničnega značaja tržaškega področja.

Dovolite mi tovariši in tovarišice, da si ob koncu postavim še nekaj vprašanj. Kdo bo kriv, če se ne bomo posluževali pravic, ki nam jih priznava statut? Kdo bo kriv na pr., če ne bomo v uradih govorili z uradniki v slovenščini, če se bomo obračali na oblasti z italijanskimi vlogami namesto s slovenskimi, če ne bodo oblasti prilagale javnim dokumentom slovenskih prevodov, če bomo še nadalje nosili popačene priimke, ki nam jih je vsilil fašizem itd. itd.? Vsekakor je prvi krivec oblast, ki ni postavila slovenskega uradništva.

Krivi bomo tudi mi ker izvajanje statuta je odvisno, da se tako izrazim, od izkoriščanja priznanih pravic in od naše borbe, da prisilimo oblasti na izpolnjevanje prevzetih obveznosti.

Dosledno izvajanje določb Posebnega statuta o naših narodnostnih pravicah podpira našo nadaljnjo zahtevo, da oblasti nastavijo v državnih in v drugih javnih uradih in to na vseh položajih primerno število slovenskih uradnikov kakor to predvideva statut v členu 2 črki c.

Kakor sem že omenil, bo borba za uveljavitev statuta ostra. Računati moramo na resen odpor najmanj pri krajevni oblasti. Ni izključeno, da bo ta združena z izgubo časa in da bomo slišali marsikatero pikro opazko in žalitev. Toda vse te žrtve bodo vsekakor manjše v primeri z onimi, ki jih je naše ljudstvo do sedaj doprineslo za kulturno rast, gospodarski napredek in nacionalni obstoj. Če bomo v tej fazi borbe izpolnili svojo dolžnost, sem prepričan, da ne bo izostal uspeh zlasti še, ker lahko računamo na podporo italijanskih demokratičnih množic in še posebej jugoslovanskih narodov.

Tudi v Avstraliji so velike poplave in izprazniti so morali tri mesta: Singleton severno od Sydneya, kjer je izgubilo okrog 50 ljudi življenje, 50.000 pa jih je ostalo brez strehe. Okrog 10.000 jih je bilo evakuiranih še iz Maitlanda in iz Narrabrija

SVETOVNO PREBIVALSTVO in industrijska proizvodnja

Kompetenten urad Združeni narodov je 27. februarja letos objavil statistike glede svetovnega prebivalstva in industrijske proizvodnje. Te podatke je omenjeni urad pripravil ob sodelovanju 140 držav in dežel in se nanašajo na leto 1953.

Iz teh statističnih podatkov izhaja, da se je v letih od 1950 do 1953. število ljudi na svetu povečalo od 2 milijard 455 milijonov na 2 milijardi 547 milijonov oseb, torej za 92 milijonov oseb. Povprečna gostota svetovnega prebivalstva je 19 oseb na kvadratni kilometer. Največjo gostoto imamo v kneževini Monako, kjer živi na površini, ki le za nekaj presega 1 kv. km 20.202 oseb. Drugo mesta po gostoti zavzema Makao, dočim so na skrajnem koncu lestvice mnoge pokrajine Avstralije, Kanade, Islandije in Libije, kjer odpade na 1 kv. km komaj 1 prebivalec.

Iz istih statističnih podatkov zvemo, da norveške ženske živijo najdelj časa, saj znaša njihova povprečna življenjska doba 72.65 leta. Na drugem mestu so Američanke, nato Novozelandčanke, Angležinje, Švedinje in Kanadčanke. Kar se tiče Američank moramo vendarle poudariti razliko med črnkami in belokožnimi Američankami, kajti povprečna življenjska doba pri belokožih Američankah znaša 72.6 leta, pri črnkah pa komaj 63.7 leta.

V splošnem veljajo za moške druge številke, kajti povprečna življenjska doba moških je za 4-5 let nižja od povprečne življenjske dobe žensk. Edina izjema so moški v Indiji, kjer je povprečna življenjska doba moških 32.65, medtem ko znaša povprečna življenjska doba žensk komaj 31.5.

Največja umrljivost je v Burmi, kjer imamo že več kot 33 primerov smrti na tisoč prebivalcev na leto. Najbolje se hrani prebivalstvo Irske, kjer pride na posameznega prebivalca 3.500 kalorij na dan. Po istih podatkih pa se najslabše hrani prebivalstvo Indije, kjer pride na posameznega prebivalca komaj 1.590 kalorij na dan.

Iz statističnih podatkov iste ustanove zvemo, da se je svetovna industrijska proizvodnja (brez Sovjetske zveze. Vzhodne Evrope in Kitajske) od leta 1929 do danes povečala za 100 odstotkov. Od leta 1948 do leta 1953 se je industrijska proizvodnja Zapadne Nemčije in Japonske povečala za približno 150 odst. V letu 1953 se je svetovna proizvodnja cigaret v primeri s predvojno proizvodnjo podvojila, v primerjavi z letom 1949 pa se je proizvodnja povečala za 12 odst.

Kar se tiče stanovanjskih razmer dokazuje statistika, da v 95 odst. stanovanj Nove Zelandije, mestnih predelov Kanade in Združenih držav pride po 1.5 osebe na posamezno sobo. Isto velja tudi za 90 odst. stanovanjskih hiš v Veliki Britaniji, Belgiji in Avstraliji.

PREJELI SMO:

«Nova obzorja», leto 1955, štev. 2. Izdaja Zveza mariborskih kulturnih delavcev, v Mariboru, Majstrova 5. Ureja prof. Jože Košak. — Letna naročnina za inozemstvo 500 din. V tej številki sodelujejo: Andrej Hieng; Janez Dokler, Lojze Kores, Božidar Borko, Tibul-Jože Smit, Mimi Malenšek, Viktor Konjar, Vladimir Primic, Herbert Gruen, Marcel Schneider, Jože Javoršek, Bruno Hartman, Cvetko A. Kristan, Alfonz Kopriva in drugi.

Ignazio Silone: Prgišče robidnic. (Naslov izvirnika Una manciata di more.) Iz italijanščine prevedel M. B. Knjižna polica 1. Državna založba Slovenije. Opremila Jakica Accetto. Ljubljana 1954.

«Pisma mračnjakov». — Prevedel Anton Sovre. — Državna založba Slovenije. — Ljubljana 1954.

Največja socialno-medicinska anketa o spolnem življenju

Poročilo dr. Kinseya, upravnika zavoda za seksualno proučevanje v ZDA, ki je petnajst let proučeval to vprašanje s pomočjo okrog 300 strokovnjakov: zdravnikov, biologov, psihologov, psihiatrov itd.

O spolnem življenju moškega in ženske se je že mnogo razpravljalo in pisalo. O tem vprašanju so govorili in pisali zdravniki, filozofi, književniki, pedagogi, teologi, mnogi poklicani in nepoklicani ljudje. O tem vprašanju je bilo prikazanih toliko točnih in tudi netočnih stvari, zablod in resnic, mnogo koristnega in tudi škodljivega. Med vsemi temi pa je bilo najmanj onih, ki so se lotili tega težkega dela, da bi vztrajno in resno proučili spolno življenje večjega števila moških in žensk tako, kakršno je to v svojem bistvu, da bi proučili vse njegove manifestacije, to se pravi ne samo njegovo genitalnost, torej telesni stik med moškim in žensko, ampak celotno človeško spolnost.

Tega dela se je lotil upravnik zavoda za proučevanje seksualnega problema dr. Kinsey. V neki veliki anketi, ki predstavlja največji socialno-medicinski podvig na sploh, je dr. Kinsey s kakimi 300 strokovnjaki kot sodelavci medicinskih in drugih znanstvenih panog v 15 letih podrobno proučil ne samo spolno življenje, ampak tudi druge manifestacije spolnosti pri 5300 moških in 5940 ženskah. Med njegovimi sodelavci so bili zdravniki biologi, psihologi, psihiatri, sociologi, antropologi, statističarji, književniki, umetniki in drugi. Rezultate tega svojega dela je dr. Kinsey objavil v dveh knjigah na skupno 1600 straneh. Prva knjiga o spolnem življenju moškega je izšla v angleščini leta 1942, druga knjiga, ki obravnava spolno življenje ženske pa je izšla predlanskim.

Kinseyevo poročilo o spolnem življenju moškega in ženske je izzvala veliko in upravičeno zanimanje ne le med znanstvenimi krogi, ampak tudi med najširšo javnostjo. O tem je pisal ves svetovni tisk, o tem delu so se slišali komentarji tudi po radiu, o njem je bilo nešteto strokovnih predavanj. In poročilo o Kinseyevi anketi je dobilo zasluženo priznanje, hkrati pa, kot po navadi, bilo predmet ostre kritike. Neki strokovnjak zatrjuje, da vse od Freudove psihoanalize ni noben dogodek na področju seksualogije zbudil toliko zanimanja.

Predvsem se Kinseyu priznava velik napor, ki so ga on in vsi njegovi sodelavci vložili v izredno podrobno in organizirano delo. Priznava se strogo znanstvena metodika in bogastvo objavljenih podatkov. V delu za zbiranje podatkov in sestavljanje poročila je poleg 300 strokovnjakov sodelovalo več sto tisoč tehničnega in upravnega osebja. V njegovi obdelavi je bilo uporabljenih okoli 1200 znanstvenih del iz raznih znanstvenih panog. Vse to dokazuje, kako je bilo vprašanje vsestransko zajeto in da so hoteli dati svojemu delu zares znanstveni značaj.

Poleg povsem znanstvenega ima Kinseyevo poročilo tudi velik praktičen pomen. To izhaja iz dejstva, iz katerega se vidi, da v dveh tretjinah vseh zakonov naletimo na težkoče v zvezi s spolnim iživljanjem zakoncev in da so tri četrtine vseh ločitev zakonov posledica problemov seksualnega značaja. Kako važno je spolno življenje moškega in ženske za njuno osebno srečo in obstanek družinske skupnosti in cele družbe, ni niti potrebno posebej poudarjati. In vprav o tako bistvenem vprašanju za posameznika in za družbo, dobi potrebna, resna in točna pojasnila le pet odstotkov otrok od staršev, oziroma od oseb, ki so za to poklicane, najpogosteje zdravnikov, dočim 95 odstotkov otrok zve o tem šele od drugih otrok.

Najvažnejša pripomba, ki so jo napravili Kinseyevemu poročilu, je v tem, da nudi podatke le o prebivalstvu ene države, to je o ZDA in še pri tem ne iz vseh njenih pokrajin, ampak v glavnem iz severnovzhodnih držav, ki zajemajo okoli 70 odst. površine države in komaj 47 odst. celotnega prebivalstva ZDA.

Popolnoma točno je, da ima vsaka država svoje navade, razne etične, verske, gospodarske, socialne in druge probleme, ki vplivajo na celotno življenje njenega prebivalstva in zato tudi na spolno življenje. Vendar pa je točno tudi to, da se taka anketa ne more izvesti ne samo v vseh državah, ampak celo niti v nekaterih najbolj kulturnih in najnaprednejših državah, ker so za to potrebna velikanska materialna in tehnična sredstva. Potemtakem Kinseyevo poročilo ne more dati točne slike o spolnem življenju moškega in ženske na sploh, vendar nudi podatke o «spolnem obnašanju moškega in ženske v enem delu sveta,» kot to sam Kinsey zatrjuje. In to ima svojo veliko praktično znanstveno vrednost, posebno če se vzame v poštev način, s katerim je bila anketa izvedena.

V Kinseyevi anketi so bili vzeti v poštev moški in ženske ne glede na politično, versko, plemensko, socialno in gospodarsko pripadnost, ljudje vseh poklicev in vseh družbenih slojev. Osebe, ki so prišle v poštev za to anketo, so bile stare od 2 do 90 let, večina pa med 16. in 50. letom. Iz podatkov se vidi, da je anketa zajela moške iz 312 in ženske iz 224 raznih poklicev.

Kako podrobno je bilo vse delo proučeno in pripravljeno, se vidi iz dejstva, da je Kinsey uporabil veliko število «posredovalcev», t. j. ljudi, ki so imeli za nalogo, vzpostaviti zvezo z osebami, ki jih je bilo treba izpraševati. V ta namen je bilo angažiranih nekaj sto profesorjev, učiteljev, zdravnikov, duhovnikov, pravnikov, gangsterjev in prostitutk, kajti z njihovo pomočjo se je doseglo zaupanje in bolj iskren odnos z osebami, ki so prišle v poštev za anketo. Jasno je, da je na primer gangster mnogo bolj zaupljiv nasproti svojemu kolegu kot pa nasproti zdravniku oziroma profesorju, ki bi prišel k njemu, da bi ga izpraševal. S pomočjo teh «posredovalcev» je bila omogočena anketa tudi pri onih ljudeh, ki bi sicer prav gotovo odklonili vsako najmanjše sodelovanje. Tu mislimo na obsojence v zaporih, na prostitutke in druge.

Drugi očitek Kinseyevemu poročilu je trditev, da izprašane osebe niso mogle ali niso hotele biti vedno popolnoma iskrene, posebno ko gre za nekaj tako intimnega in najbolj prikritega v človeški prirodi, kot je spolno življenje. Drugi pripominjajo, da mnogi odgovori niso mogli biti točni že zaradi tega, ker se starejši ljudje ne spominjajo točno dogodka in doživljaja iz mladih let. Tudi to bi lahko bilo točno, toda Kinsey je po enem letu in pol ali celo po sedmih letih ponovno zaslišal 162 oseb in pri tem je v 90 odstotkih primerov ugotovil popolnoma iste podatke, v 7 odst. so se podatki zelo približali prejšnjim odgovorom, in le 2.4 odst. primerov so bili podatki različni od prvih.

Kinsey se je s svojimi tremi ožjimi sodelavci leto dni vadil, kako bi postavljal vprašanja, ki se ne bi smela preveč razlikovati. Da bi bila tajnost odgovorov popolna, je bil ves material (in je še danes) na kraju, za katerega vedo le Kinsey in njegovi trije najbližji sodelavci. V primeru, da bi nekdo skušal priti do njega, posebna avtomatična naprava more ves ta material takoj uničiti. In tako je tajnost vseh poročil zajamčena. In to je omogočilo, da toliki moški in ženske zaupajo vse o svojem spolnem življenju.

Izpraševanje posameznika je trajalo poldrugo do dve uri. Vsak odrasel moški ali ženska je moral odgovoriti na 521 vprašanj. Iz tega se najbolje vidi, koliko časa in koliko truda je bilo treba vložiti predvsem v zbiranje podatkov in nato pa še za njihovo obdelavo.

Dr. V. M.

Gordon Scott, novi Tarzan, kaže svojo moč z dviganjem pevke Elize Rhodes, ki sedi na angleškem avtomobilu Standard 8, v Madeson Square Gardenu, New York, 18. februarja, kjer je bila odprta razstava športnih avtomobilov

ALEKSANDER FINDLAY

Kemija v službi človeka

Pod naslovom «Kemija v službi človeka», je izšel nedavno tega prevod knjige, ki jo je napisal angleški kemik Alexander Findlay. Ne da bi se spuščali v strokovno plat knjige, lahko rečemo, da je to verjetno eno najboljših del, kar smo jih s področja kemije dobili doslej v slovenščini. Ni vzrok temu samo ime avtorja, ki je dolgoletni predsednik angleškega kemičnega društva, eden najbolj znanih kemikov Britanije in avtor številnih znanstvenih ter poljudnoznanstvenih del. Prava vrednost je v knjigi sami, ki je res zanimivo in razumljivo napisana, brez nepotrebnih formul in zapletenosti, toda vseskozi z eksaktnim podajanjem. In razen tega je vrednost knjige v tem, da je sodobna in da avtor v njej pojasnjuje najnovejše izsledke na področju kemije. Zato bo knjigo z užitkom prebral vsak, ki ga zanimajo kemija in naravni pojavi. Zanimanje za te pojave pa sodi danes že v splošno izobrazbo vsakogar. Čudovita zdravila proti najrazličnejšim boleznim, atomi, jederska fizika, sintetična vlakna, umetni kavčuk, najrazličnejša barvila, kdo ne bi hotel vedeti o tem, kako smo prišli do vseh teh stvari, kaj pravzaprav te stvari so in kako jih dobivamo. Prav izsledki kemije so v zadnjih desetletjih izredno veliki, tako da je ta znanost, — kot je zapisal avtor v uvodu — mnogo pripomogla k zdravju, udobju in materialnemu stanju ljudi in seveda tudi poglobila razumevanje doslej skrivnostnih naravnih pojavov.

V začetku knjige prikaže avtor prve začetke kemije, ko so se že stari grški filozofi ukvarjali z raziskovanjem snovi. Nato se dotakne alkimije, obrazloži nekatere osnovne pojme kemije in preide nato k bistvu. V sedemnajstih poglavjih obravnava vsa področja kemije od radioaktivnosti in atomske zgradbe, gorenja, mimo kovin, zlitin, kemije v podjedelstvu, do sintetičnih spojin, vitaminov in hormonov. Njegovo pripovedovanje in razlaganje se vseskozi nanaša na praktične primere in uporabo kemije v sodobnem življenju. Zato bo knjigo vsak s pridom prebiral. Tudi to knjigo je izdala Državna založba Slovenije.

Prepoved in omejitev izvoza določenih vrst blaga iz Jugoslavije

Izvozna prepoved, ki je stopila včeraj v veljavo, se nanaša v prvi vrsti na vse vrste žita, oljna semena, premog, nekatere ferozlitine, medenino, močna krmila, krvno in ribjo moko, sladkorno peso itd.

Pred kratkim je Zvezni izvršni svet izdal odlok o prepovedi izvoza vrste proizvodov in o kontingentiranju proizvodov, določenih za izvoz. Te prepovedi in omejitve so se začele izvajati osmi dan po objavi v Uradnem listu, včeraj 3. marca.

Razen za vse vrste žita velja po tem odloku izvozna prepoved še za nekatere druge kmetijske pridelke, kakor na primer za fižol (razen za tetovski fižol, za katerega je določen izvozni kontingent), nadalje za oljno semenje in za teličke, kontingenti pa veljajo med drugim za izvoz goveje živine in mesa, debelih prašičev in svinjskega mesa, konj in žrebet, plemenskih telic in plemenskih bikov.

Med proizvodi rudarstva in industrije, velja izvozna prepoved za premog, staro železo, določene ferozlitine, medenino, bakrene zlitine, odpadke bakra, medenine, svinca, cinka in aluminija, medtem ko je kontingentiran izvoz brezšivnih in šivnih cevi, pločevine, pocinkane pločevine, hladno valjanih trakov, vlečenega železa, srednjih in lahkih profilov, betonskega železa, elektrolitičnega bakra, rafiniranega svinca, cinka, cinkovega koncentrata, aluminija, valjanih proizvodov iz bakra, bakrenih zlitin in aluminija ter običajnih žičnikov. Prepovedan je tudi izvoz surovega magnezita, medtem ko je izvoz okenskega stekla kontingentiran. Med proizvodi kemične industrije velja izvozna prepoved za umetna gnojila, žvepleno kislino, modro galico in kostno moko, s kontingenti pa je omejen izvoz kleja.

Obsežne so omejitve s področja lesne industrije. Tako je prepovedan izvoz hlodov, jamskega lesa, pragov, kostanjevih in mehkih drv, mehkega celuloznega lesa in kostanjevega taninskega lesa, s kontingenti pa omejen izvoz mehkega rezanega lesa, drv in kostanjevega ekstrakta. Glede na deficitnost proizvodov papirne industrije določa odlok prepoved izvoza težko prepustnega papirja, kartona in papirnih odpadkov ter omejitev izvoza lepenke in ostalih vrst papirja (razen cigaretnega). S področja tekstilne industrije veljajo izvozni kontingenti za tkanine iz bombaža, celulozne volne in umetne svile, nadalje za bombažni sukanec in konopljo, s področja industrije usnja pa za kože drobnice in za svinjsko galanterijsko usnje, medtem ko je izvoz velikih surovih kož živine prepovedan.

Med proizvodi živilske industrije je zlasti važna prepoved izvoza kombiniranih močnih krmil, otrobov, krvne moke, ribje moke, rezancev, sladkorne pese in oljnih pogač, s čimer bodo zagotovljene potrebne surovine novi Tovarni močnih krmil v Ljubljani. Tudi izvoz surovega in kuhanega masla je odslej prepovedan. Konec lanskega leta se je namreč cena surovega masla močno dvignila prav zaradi izvoza. Za zaščito domače industrije kleja je prepovedan izvoz kosti. V ostalem pa velja prepoved izvoza še za jedilno olje, loj, slanino, sladkor in melaso.

Z odlokom je nadalje določeno, da predpiše kontingente za navedeno blago Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta, razdeljuje pa jih Uprava za zunanjo trgovino, sporazumno z Zveznim zavodom za planiranje. Zvezno zunanjetrgovinsko zbornico, Zvezno industrijsko zbornico in Zvezo kmetijskih zbornic. Za vsak izvoz blaga, ki spada v režim izvoznih kontingentov, je potrebno posebno odobrenje. Uprave za zunanjo trgovino, pri obračunavanju razlike v ceni pa veljajo le novi predpisi ne glede na to, kdaj je bila kupčija sklenjena.

MAKEDONSKI KMETJE dobili 4 milijarde za tobak

V LR Makedoniji bo te dni končan odkup tobaka iz lanskega obiranja, ko so kmetje obrali kakih 13.000 ton tobaka. Za prodan tobak bodo odkupna podjetja izplačala makedonskim kmetom približno 4 milijarde dinarjev. Letos se bodo povečale površine, posejane s tobakom, od 18 na 20.000 ha.

Zvezni izvršni svet o razvoju v letu 1954

(Nadaljevanje s 1. strani)

kovska politika ki je ustvarjala resne ovire za pozitiven razvoj. Politika blokov, ki ne izkorišča do konca vse ugodne prilike za utrditev miru, ustvarja nova žarišča za spopade. Na osnovi take presoje je jugoslovanska vlada še jasneje opozarjala na destruktivne posledice politike blokov in odločno izjavila, da ne bo pristopila k nobenemu bloku. S takšno politiko je Jugoslavija podprla in se zavzela za široko sodelovanje, za aktivno koeksistenco. Kot primer pozitivnih rezultatov take politike našteva poročilo razvoj sodelovanja s Turčijo in Grčijo, rešitev tržaškega vprašanja, pričetek normalizacije odnosov z vzhodnoevropskimi državami in razvoj sodelovanja z ostalimi državami.

«Naši napori za konstruktivno mednarodno sodelovanje sploh — ugotavlja Zvezni izvršni svet — zlasti pa naše stališče, da je v naporih za utrditev miru potrebno uporabljati metode miroljubnega reševanja sporov in nasprotij, so se manifestirali zlasti pri rešitvi vprašanja Trsta. Ceprav je rešitev tega vprašanja nemajhna žrtev za naše nacionalne interese, je očiten primer razumnega in konstruktivnega političnega akta. Poleg tega je rešitev tega vprašanja odprla vrata za široko in aktivno sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo. Ceprav sporazum o Trstu ne zadovoljuje upravičene nacionalne težnje Jugoslavije, je vendarle v obstoječih pogojih najbolj mogoča zaščita interesov Jugoslavije in slovenskega prebivalstva v Trstu. Za dosego take rešitve so bile potrebne velike žrtve s strani Jugoslavije — poudarja Zvezni izvršni svet. Mi smo jih sprejeli ker nam je bilo jasno, da bo rešitev tržaškega vprašanja ne le omogočila normalizacijo naših odnosov z Italijo in razvoj sodelovanja v obojestranskem interesu, temveč tudi prispevala h konsolidaciji razmer in zavarovanju miru v tem delu Evrope. Določila «Memoranduma o soglasju» so solidna podlaga za trdno in trajno ureditev italijansko-jugoslovanskih odnosov na tem področju, kar je tudi bil namen držav podpisnic. Sporazum o Trstu je bil povsod v svetu pozitivno ocenjen kot prispevek k miru in miroljubnemu mednarodnemu sodelovanju.»

«Glede odnosov med evropskimi državami, ugotavlja nadalje Zvezni izvršni svet — je jugoslovanska vlada vedno smatrala in smatra, da je široko medsebojno sodelovanje narodov Evrope, mobilizacija in aktivizacija vseh njenih virov in sil velikega pomena ne le za Evropo, temveč tudi za ostali svet. Zato je Jugoslavija v preteklem letu kazala živo zanimanje za evropsko sodelovanje, pripravljenost, da aktivno prispeva k temu sodelovanju in da sodeluje v naporih narodov Evrope v korist miru in napredka. Tako evropsko sodelovanje in udeležba Jugoslavije v tem sodelovanju bo tudi v bodoče predmet politične aktivnosti Jugoslavije.» Popuščanje mednarodne napetosti je po mnenju Zveznega izvršnega sveta ustvarilo ugodnejše pogoje za vsestransko medsebojno sodelovanje evropskih držav. Odstranitev medsebojnih nasprotij, medsebojno sodelovanje in zaupanje ne bi prineslo koristi samo evropskim državam, njihovi varnosti in razvoju, temveč bodočemu razvoju odnosov v svetu sploh. Enakopravno notranje evropsko sodelovanje je neobhoden pogoj za neodvisno splošno evropsko politiko, ki naj postane pomemben napreden faktor v mednarodnih odnosih. Jugoslovanski narodi so s sodelovanjem grškega in turškega naroda na Balkanu že dosegli pomembne in konkretne rezultate, ki so v bistvu velik prispevek k evropskemu sodelovanju. Poleg tega je bila Jugoslavija aktivna na širšem evropskem področju, s tem da je podpirala ideje in konkretne načrte evropskega sodelovanja in istočasno opozarjala na njihove pomanjkljivosti, ki bi lahko otežkočale njihovo uresničenje, ali zmanjšale njihovo učinkovitost. Jugoslavija se trudi, kolikor je to mogoče v sedanjih mednarodnih pogojih, prispevati k vsebinski in prostorni razširitvi evropskega sodelovanja, upoštevajoč pri tem realne pogoje in odnose v Evropi in v svetu. Zvezni izvršni svet meni, da kljub oviram, ki se zdijo včasih nepremagljive, obstajajo vendarle realni politični in gospodarski pogoji za razvoj evropskega sodelovanja. Jugoslavija se je v dvostranskih odnosih s posameznimi evropskimi državami trudila prispevati k uresničenju ugodnejših pogojev za široko evropsko sodelovanje.

Zvezni izvršni svet poudarja nadalje ugoden razvoj sodelovanja z Grčijo in Turčijo, velik pomen balkanske zveze za zavarovanje interesov treh zavezniških držav, za mir in mednarodno sodelovanje v Evropi in svetu sploh, sodelovanje z ZDA, Veliko Britanijo, Francijo, Zahodno Nemčijo, Italijo in ostalimi evropskimi državami, državami Bližnjega in Srednjega vzhoda, azijskimi državami, zlasti z Indijo in Burmo in navaja rezultate gospodarskega sodelovanja z omenjenimi državami.

«Dosledna politika miroljubnega enakopravnega sodelovanja in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, in v skladu z dokazano pripravljenostjo, da na liniji te politike sprejme sodelovanje z vsemi državami, ki žele tako sodelovanje, je Jugoslavija, poudarja Zvezni izvršni svet, sprejela pobudo Sovjetske zveze in drugih evropskih držav za normalizacijo meddržavnih odnosov. Ta normalizacija je v obojestransko korist in je pomemben prispevek k miru, miroljubnemu sodelovanju med narodi in državami in naporom, ki vodijo k nadaljnjemu popuščanju mednarodne napetosti. V normalizaciji odnosov so bili poleg obnovitve diplomatskih odnosov doseženi neki konkretni pozitivni rezultati, kot so: popuščanje napetosti na mejah, obnovitev gospodarskih odnosov, prenehanje protijugoslovanske propagande, začetek sodelovanja na kulturnem področju. Ostalo pa je v glavnem še vedno nerešeno vprašanje jugoslovanskih državljanov in narodnih manjšin v Sovjetski zvezi in vzhodnoevropskih državah. Popustil je sicer pritisk na jugoslovanske državljane in narodne manjšine, omiljeni so zatiralni ukrepi prenehalo je preseljevanje, toda hude posledice večletnega zatiranja niso odstranjene. Strah, negotovost, zaskrbljenost za položaj in obstoj še niso prenehali. V nekaterih državah so jugoslovanski državljani in pripadniki jugoslov. narodne manjšine še vedno v zaporih. Jugoslovanska vlada ocenjuje pozitivno dosedanje rezultate, čeprav se trenutno rešujejo tista vprašanja, ki spadajo v elementarne oblike sodelovanja med državami ki vzdržujejo normalne diplomatske odnose. Z nekaterimi od njih pa ni dosežena niti ta stopnja. Zvezni izvršni svet izraža upanje da se bodo v interesu normalizacije odnosov z vzhodnoevropskimi državami in miroljubnega sodelovanja v svetu rešila vsa preostala vprašanja, razume se na osnovi enakopravnega sodelovanja, medsebojnega spoštovanja in nevmešavanja v notranje zadeve kajti samo tako sodelovanje lahko prispeva k utrditvi politike miru v svetu.»

Zezni izvršni svet poudarja ob koncu svojega poročila veliko vlogo Organizacije združenih narodov za mir v svetu in za aktivno koeksistenco med narodi in prispevek Jugoslavije v OZN za uresničenje načel OZN.

«Pregled delovanja Jugoslavije v mednarodnih organizacijah ugotavlja Zvezni izvršni svet, zlasti v Organizaciji združenih narodov, dokazuje, da bo Jugoslavija tudi v bodoče pomemben činitelj v uveljavljanju mednarodnega sodelovanja, da bo na ta način prisevala k uresničenju ciljev listine OZN — ohranitvi miru in varnosti v svetu, razvoju mednarodnega sodelovanja na demokratičnih osnovah enakopravnosti in suverenosti narodov — napredku aktivne in ustvarjalne koeksistence v mednarodnih odnosih.»

BOZO BOZIC

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

PRED IZVOLITVAMI ODBOROV VZAJEMNIH BLAGAJN

Preprečili demokristjansko namero da se razbije kmečka vzajemnost

Demokristjan Bonomi v svojem članku v reviji «Oggi» napovedal protidemokratično zamisel o volitvah kmečkih bolniških blagajn

Med 27. februarjem in 13. marcem bo okoli poldrugi milijon neposrednih obdelovalcev izvolilo 118.440 administratorjev 7.896 občinskih vzajemnih bolniških blagajn v Italiji.

Na Goriškem so priprave za volitve v polnem teku in se predvideva, da bodo volitve 13. marca. Goriški in okoliški kmetje so sprejeli načelo, da morajo biti predložene enotne kandidatne liste, v katerih naj bi bili najboljši kmetovalci ne glede na njihovo politično prepričanje. V večini primerov se je kmetom to posrečilo, ker demokristjanska Bonomijeva organizacija neposrednih obdelovalcev nima vpliva. V Gorici pa so se stvari razvijale tako, kot je demokristjanski poslanec Bonomi in predsednik demokristjanske organizacije neposrednih obdelovalcev nakazal v svojem članku v zadnji številki ilustriranega lista «Oggi» z naslovom: «Na deželi se predvideva poraz komunistov». V tem članku Bonomi jasno napoveduje odločno politično borbo proti vsem tistim kmetom, ki niso demokristjanskega prepričanja. Skratka napovedal je boj naprednemu prebivalstvu Italije, boj, ki se najbolje odraža v ukrepih raznih italijanskih prefektur ki so izključile predstavnike demokratičnih sil iz pokrajinske komisije, ki so dalje za tri mesece razrešile dolžnosti župana v Pierisu, ker je dal občinske prostore na razpolago kmetom v zvezi s pripravami za sedanje volitve itd.

Najbolj pa se protidemokratična in razbijaška Bonomijeva politika kaže v Gorici, kjer jo zelo dosledno izvaja demokristjan Ballaben, kateremu gre zasluga, da goriški kmetje ne bodo v skladu s svojimi zahtevami mogli predstaviti enotne kandidatne liste, s nimajo pravice do svojih kandidatov.

Da bodo naši ljudje bolje razumeli politiko demokristjana Ballabena na Goriškem, naj pripomnimo, da je gospod Ballaben 16. novembra 1954 v pismu ministru Medicijo zahteval 100 milijonov lir letno za veleposestnike za «vzdrževanje italijanstva v obmejnih krajih». Poleg tega je prav ta Ballaben soglašal z ustanovo «Tre Venezie», ki že več časa toži oslavske in pevmske najemnike, da bi jih pregnala z njihove zemlje. V taki luči se pokaže gospod Ballaben za izrazito protidemokratičnega človeka in vernega zagovornika Bonomijeve politike v Italiji.

Kljub temu pa smo prepričani, da bodo naši kmetje, zvesti demokratičnim načelom in želji, da pridejo v odbore vzajemnih blagajn najboljši kmetovalci, potolkli Bonomijevo protidemokratično koncepcijo, ki ima namen odriniti ljudstvo od upravljanja tako važne ustanove.

Volitve naj kljub vsemogočim nezakonitim vpisom v volilne sezname, kljub izbrisom velikega števila kmetov, kljub pomanjkanju nadzorstva kmečkih množic nad izvajanjem volitev dokažejo, da italijanski in z njimi slovenski kmetje odklanjajo politiko Ballabena.

Akad.-srednješolski klub «SIMON GREGORCIC» GORICA

V SOBOTO 5. marca ob 20.30 pri «Zlatem pajku» v Gorici premiera

Srečni dnevi

komedija v 3 dejanjih.

Spisal: Claude-A. Puget, Prevedel: Ciril Kosmač. Michel Boulhet: Filibert Benedetič; Olivier Laprade: Bogdan Suligoj; Bernard Cassin: Borut Leban; Pernette Laprade: Lilijana Bonini; Marianne Cassin: Vanda Rojic; Francine Cassin: Marjuča Cadario.

Režiser F. Benedetič. Šepetalec: Aleš Gruden.

V NEDELJO 6. marca ob 16. uri PONOVITEV.

Prodaja vstopnic na sedežu kluba, Ul. Ascoli 1-I.

NADALJEVANJE DISKUSIJE O DEŽELNI AVTONOMIJI

Prefekt kot simbol centralizma preprečuje demokratizacijo uprave

Poleg tov. Viljema Nanuta, čigar izjave o deželni avtonomiji smo objavili v včerajšnji številki našega lista, je na torkovi seji pokrajinskega sveta govoril tudi svetovalec KPI Bergomas. Citral je članek predsednika republike Einaudija, ki ga je napisal leta 1944 in v katerem je poudaril, da je prefekt simbol centralizma in da ni mogoče misliti na demokracijo, dokler bodo imeli oblast od vlade imenovani prefekti.

Ko je govoril o naporih Vidma za uničenje goriške proste cone, se je vprašal, kaj je prosta cona napravila dobrega v korist našega prebivalstva. Pripomnil je, da bi morali z denarjem, kateremu se država po zakonu o prosti coni odpoveduje, zgraditi tako industrijo, ki bo sposobna za življenje tudi tedaj, ko ne bo več proste cone; sedanja industrija za izdelovanje slaščic tega ne bo nikoli dosegla.

Država podpira nekatera industrijska in veletrgovska podjetja v Gorici, popolnoma pa je zanemarila kmečko prebivalstvo, ki se mora čestokrat izseljevati iz hiš, ker se podirajo.

Svetovalec leve opozicije je poleg tega polemiziral z Delpinom od MSI in dejal, da je sedaj res zelo neurejeno stanje v bolniškem zavarovanju. Do leta 1923 so bile bolniške blagajne v rokah delavcev, vendar je tedaj njihovo samostojnost fašizem uničil; zato od tistega leta sploh ni nad bolniškimi blagajnami nobenega nadzorstva. Do leta 1923 so se redno predlagala poročila in obračuni, po tistem letu pa nikoli več.

Za njim sta spregovorila demokristjan Sambo in Bratuž od SDZ.

Drugi svetovalec leve opozicije Poletto pa je prikazal zahtevo prebivalstva Sardinije, Sicilije, Aoste, Tirola ter Furlanije—Julijske krajine kot nujno posledico določenega zgodovinskega razvoja teh krajev. Te zgodovinske procese je treba upoštevati, ker bi se sicer napravila velika napaka.

V soboto 26. februarja sta se v Gorici poročila Slavka Cermelj iz Dobravelj na Vipavskem in Danilo Rustja iz vipavskega Križa. Prijatelji in znanci jima ob tem veselem dogodku iz srca čestitajo in jima želijo mnogo srečnih in zadovoljnih dni.

VIDEMSKI SPORAZUM

V januarju 12 uvoznih in 8 izvoznih dovoljenj

Na podlagi videmskega sporazuma je goriška trgovinska zbornica izdala v mesecu januarju letos 12 uvoznih dovoljenj za 24.285.000 lir. Za ta denar so uvozili kurivo, bukove deske, vprežne konje, sveže sadje, posušeno meso, maslo in svežo zelenjavo.

V istem času je izdala 8 izvoznih dovoljenj za 6.157.778 lir za izvoz nadomestnih delov za kolesa, pnevmatik, predmetov široke potrošnje, zdravil itd.; obenem so popravili tudi več avtomobilov.

Stanje avtonomnega kompenzacijskega računa 31. januarja 1955 je bilo sledeče: prejeta plačila 129.958.113 lir; izvršena plačila 8.959.443 lir; za tekoče operacije morajo plačati še 84.214.543 lir; na razpolago je še 36.784.127 lir.

Franca Makuca so pokopali

V trenutkni duševni zmedenosti je v sredo napravil samomor 50-letni Franc Makuc, znani kmetovalec iz Standreža. Pokojnik je bil med občinstvom splošno znan in je zaradi tega vest o njegovi smrti globoko odjeknila med štandreškim prebivalstvom. Ob veliki udeležbi so ga včeraj pokopali.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti, Travnik 14 - tel. 29-72.

ŠPORTNI DNEVNIK

STUDENTSKE IGRE NA JAHORINI

Erben, Wenzl, Airaksinen včerajšnji zmagovalci

Gorišek drugi v samostojnih skokih

JAHORINA, 3. — Danes je bil bogat spored v okviru mednarodnih študentskih iger. Tekmovali so v smuku ter v skokih za klasično kombinacijo in v samostojnih skokih. Tekme v smuku so se udeležili Jugoslovani, Avstrijci, Nemci, Italijani in Švicarji, vsega skupaj 31 tekmovalcev, ki so morali prevoziti 2300 m dolgo progo z viš. razliko 600 m. Jugoslovani so se slabo odrezali, saj je njih najboljši tekmovalec zasedel šele 11. mesto. Zmagal je Nemec Erben.

V skoku za klasično kombinacijo je zmagal Nemec Wenzel, ki je zavzel tudi prvo mesto v končnem razporedu za klasično kombinacijo. Pač pa so imeli Jugoslovani še dovolj dober uspeh v samostojnih skokih, kjer je Gorišek zasedel drugo mesto za Fincem Airaksinenom.

Rezultati:

Smuk: 1. Erben (Nemčija) 2'09"0; 2. Keglevitz (Avstrija) 2'11"6; 3. Zillbiller (Nemčija) 2'11"8; 4. Math (Švica) 2'12"0; 5. Steiner (Nemč.) 2'14"8; 6. Baehni (Švica) 2'15"3; 7. Bertoleo (It.) 2'15"8; 8. Gusler (Avstr.) 2'17"6; 9. Hamneg (Avstr.) 2'18"0; 10. Brunner (Švica) 2'18"6; 11. Janc (Jug.); 14. Muzzi (It.).

Skoki za klasično kombinacijo: 1. Wenzl (Nemč.) 423.5 točk; 2. Vollmer (Nemč.) 416.5; 3. Soberl (Jug.) 414.0; 4. Giaconelli (It.) 359.4; 5. Bertocchi (It.) 359.2.

Samostojni skoki: 1. Airaksinen (Fin.) 217.5 točk (39 m - 40 m); 2. Gorišek (Jug.) 209.6 (38 - 40); 3. Bras (Jug.) 172.6 (34 - 35); 4. Wenzl (Nemč.) 172.6 (30 - 33); 5. Wollmer (Nemč.) 172.5 (32 - 32 m).

JUTRI ZVEČER VELIKA BOKSARSKA PRIREDITEV V TRSTU

Mitri proti Portugalcu Da Sylva

Nastopil bo tudi Barbadoro, bivši prvak Italije, in Videmčan Vecchiato proti Francozu Bataillu in Portugalcu Gomesu

Velika boksarska prireditev se nam obeta za jutrišnji večer v tukajšnji Športni palači (Velesejem). Ne bo sicer dvoboj za kake naslove, vendar gre za mednarodno prireditev, ki ji daje glavno in še prav posebno privlačnost nastop Tržačana Tiberia Mitrija. Trst gotovo bolj kot katerokoli drugo mesto zasleduje vzpone in padce svojega ljubljenca Mitrija — vsaj včasih je bil ljubljenec tržaških športnih množic. Vendar je gotovo, da Tržačani kljub vsem neuspehom, ki so se izmenjavali z uspehi, niso odrekli svoje velike simpatije do tega boksarja, ki je bil nekoč že zelo blizu naslova svetovnega prvaka. Mogoče je šel tedaj vzpon celo nekoliko prehitro in bile so še tudi druge stvari, ki so mladega boksarja motile. Pa naj bo kakorkoli. Tržačani so vendar z zadovoljstvom sprejeli vest o nedavni Mitrijevi ponovni zmagi, odkar je drugič izgubil naslov evropskega prvaka. Zato je tudi gotovo, da ga bodo v soboto tisoči spodbujali v njegovem dvoboju s Portugalcem Raphaelom Da Sylvo. Nasprotnik Mitrija Raphael Da Sylva ima dobrih 31 let in je doma s Kapverdskih otokov. Profesionalec je od l. 1946 in od 60 dvobojev jih je 55 odločil v svojo korist, izgubil pa je le dva, in sicer z Dancem Christensenom in sedanjim evropskim prvakom ter prvim pretendentom za naslov svetovnega prvaka Charlesa Humezom. Sylva, ki je visok 1.73 m, spada sicer v srednjelahko kategorijo in je črnec.

Poleg te točke, ki je gotovo največja privlačnost večera, pa bo gotovo Tržačane tudi močno zanimal dvoboj med bivšim italijanskim prvakom Nellom Barbadorom in Francozom Jacquesom Bataillom (26 let, peresna kategorija, visok 1.59 m). Zmagal je že na evropskem prvenstvu in bil je član evropske ekipe za «Zlato rokavico» v Ameriki. Odkar je l. 1950 postal profesionalec, je zabeležil le redke poraze v dvobojih z najbolj renomiranimi nasprotniki in zaradi tega tudi Barbadoro ne bo imel z njim lahkega posla.

Nadalje bo nastopil boksar iz Vidma Vecchiato, ki je pred kratkim postal profesionalec in ki v Italiji že skoraj nima več nasprotnikov. Proti njemu bo nastopil Portugalec Gomes.

Razen tega pa bo še nekaj diletantskih nastopov. Dvobojevali se bodo Sabbatella (lahka, CRDA), Semeraro (lahki welter, APT) in Sanna (welter, SPT) proti trem bersaljerjem: Antonelliju, Dominu in Fravettu.

SAH

Tudi Botvinik premagal Averbaha

Na turnirju za šahovsko prvenstvo Sovjetske zveze so odigrali prekinjene partije, vendar še ne vseh.

Rezultati: Kan - Korčnoj 1, Averbah - Botvinik 0:1, Bronstein - Kotov remi, Botvinik s Simaginom ponovno prekinil in nedokončana je še tudi partija Geller - Furman, kateri tudi pet patrij iz XI. kola.

Stanje po XI. kolu: Smislov 8; Spaski 7.5; Geller 7 (1); Botvinik 6.5 (1); Petrosjan, Tajmanov in Furman 6 (1); Flor in Ilivicki 5.5; Keres in Lisicin 5 (1) itd.

BLIZU KONCA HOKEJSKO PRVENSTVO

Prva neodločena tekma

Čehi na tretjem mestu

VCERAJSNJI REZULTATI:

Poljska — Finska 6:3 (1:1, 2:1, 3:1)
Kanada — Svedska 3:0 (0:0, 3:0, 0:0)
CSR — ZDA 4:4 (1:1, 1:1, 2:2)
Rusija — Nemčija 5:1 (0:1, 2:0, 3:0)

LESTVICA:

Kanada	6	6	0	0	51:5	12
Rusija	6	6	0	0	32:6	12
CSR	6	3	1	2	28:18	7
ZDA	6	3	1	2	26:26	7
Svedska	6	3	0	3	30:15	6
Poljska	5	2	0	3	15:27	4
Svica	5	1	0	4	8:37	2
Nemčija	6	1	0	5	19:30	2
Finska	6	0	0	6	7:52	0

KREFELD, 3. — Popoldne je bila v Koelnu tekma med Poljaki in Finci. Dvoboj ki ni pokazal nič posebnega, razen da so Poljaki le še boljši od letos zelo slabih Fincev, ki si nabirajo poraz za porazom. Zvečer pa je bila prav tam tekma med Čehi in ZDA, ki je bila zelo napeta. Do 3:3 so vedno Američani vodili, Čehi pa izenačevali, dokler niso Čehi pobegnili na 4:3, a tedaj so pa Američani izenačili — v zadnji sekundi!

Po presenetljivem prvem času, ko so Nemci vodili proti Rusom z 1:0, sta sledila dva časa, kjer so imeli besedo le Rusi. Ta tekma je bila v Duesseldorfu, medtem ko so v Krefeldu igrali Kanadčani proti Svedom. Ti so dokazali, da spadajo med solidna moštva, ki se na dajo kar tako poraziti s posebno visokimi rezultati.

Jutri bo v Krefeldu tekma med moštvoma «Vodka V» in «Whisky V». Igrali bodo sodniki vzhodnih držav proti sodnikom zapadnih. Kdo bo sodil, se še ne ve. Predlagajo pa Kanadca Billa Warwicka in Poljaka Choricha: ta dva sta bila doslej največkrat kaznovana in bi se tu lahko revanžirala.

Louison Bobet bo v nekem filmu igral - samega sebe. Poleg njega bodo nastopili Anquetil, Robic in Koblet.

Odgovorni urednik STANISLAV BENKO.
Tiska Tiskarski zavod ZTT, Trst

KINO ŠKEDENJ

Predvaja danes 4. t. m. z začetkom ob 18. uri film:

«Razkošna dekleta»

Igralci: A. M. FERRERO - SUSAN STEPHEN - STEVE BARCLAY

Ženski zavod je podoben eksperimentalnemu laboratoriju: skupno življenje stotin različnih osebnosti poraja najbolj nepričakovane učinke.

V NEDELJO NA VROČIH VIDEMSKIH TLEH

Pred „derby“ tekmo Udinese-Triestina

Medtem ko bodo Furlani nastopili v svoji najmočnejši postavi, povzroča diskvalificiranje Bellonija resne skrbi Triestini

Ozračje velikega «derbyja» leži nad tržaškimi in videmskimi nogometnimi krogi. In ne zaman: dvoboj med Udinese in Triestino ne bo samo merjenje dveh starih lokalnih rivalov, temveč dvoboj dveh trenutno morda najmočnejših enajstoric italijanskega nogometnega prvenstva, kar velja predvsem za Udinese, ki je doslej v povratnem delu prvenstva dosegla najboljši rezultat in se tesno prislinila k vodeči skupini. Obeta se torej poleg borbe za prestiž tudi borba na visoki nogometni ravni.

Po vesteh iz Vidma pričakuje tamkajšnja enajstorica nedeljo dokaj mirno, oz. vsaj brez posebnih skrbi. Možnost, da ne bi nastopil njen standardni igralec Pinardi je kot se zdi, odpadla; prav tako se je popolnoma pozdravil vratar Romano in bodo torej «črnobeli» nastopili v svoji najboljši postavi, s katero so v preteklih nedeljah odpravili Catanio, Milan in Napoli. Tudi sicer so videmski igralci in njih vodstvo optimisti glede izida, vendar iz previdnosti tega ne kažejo preveč.

Manj zadovoljivo je stanje pri Tržačanih. Ostri ukrepi zveznega sodišča proti tržaški enajstorici so nepričakovano zadali trenerju veliko skrb, s kom nadomestiti diskvalificiranega Bellonija. Na razpolago ima sicer branilca Tosa, ki se je po zadnji poškodbi popolnoma popravil, a smola je ta, da je Toso Videmčan. Čeprav nihče noče dvomiti v njegovo privrženost svojemu sedanjemu moštvu, pa je vendar logičen pomislek, da ne bi na mladega igralca psihološko vplivali znani teren in znana mu publika. Drugega primernega nadomestila za Bellonija pa Ferruglio niti nima, razen seveda, če se ne odloči potegniti v branilske vrste krilca Ganzerja, na njegovo mesto postaviti Doriga, namesto tega pa v napad bodisi Soerensena ali pa Campo dell'Orta. Problem torej ni ravno majhen in edina sreča v nesreči je ta, da je morala celotnega moštva kljub neupravičeno ostri denarni kazni nogometnega sodišča po nedeljski izredno uspešni igri proti Juventusu, skorajda v zvezdah. Seveda se «helebardarji» zavedajo, da so Furlani prav sedaj na višku svoje moči in da se podajajo v težak dvoboj. Zato tudi ne dajejo nikakih prognoz razen zagotovila, da se bodo borili z vsemi močmi, posebno se po ugodni rešitvi «mezdnega vprašanja», ki so ga ravno ta teden postavili na dnevni red.

Predvideva se, da se bo v nedeljo podalo v furlansko prestolnico več tisoč Tržačanov, da po stari rivalski tradiciji podpro svoje miljence na vročih videmskih tleh. Organizatorji množičnega pohoda «na Furlane» so menda dosegli pri tamkajšnjem moštvu celo nekoliko znižane cene za vstop v stadion, s čimer bosta na profitu obe strani: Furlani zaradi večjega inkasa, Tržačani pa zaradi večjega števila navijačev.

KINO

CORSO. 17: «Sladka groza», barvni film. R. Hudson.

VERDI. 17: «Človek, ki je zapustil duhovniški stan», P. Fresnay.

CENTRALE. 17: «Otok Montecrista», V Carmi in C. Gora.

VITTORIA. 17: «Hiša spominov», T. Gobbi, barvni film.

MODERNO. 17: «Androcolo in lev», J. Simmons.

Kino na Opčinah

predvaja danes 4. t. m. z začetkom ob 18. uri film:

«Delirij»

Igralci: RAF VALLONE - FRANCOISE ARNOUL - ELENA VARZI - GIORGIO ALBERTAZZI

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

44. Tretje poglavje: **PRAZNIKI, IGRE, STAROŽITNOSTI**

Krog in krog «šagre» so bili «štanti», kjer so se prodajale razne drobnarije in okrepčila. *Vina* niso nikoli prodajali, pač pa limonado, *tamarindo* in pivo. Odrasli so kupovali bonbone otrokom, fantje pa «pupam».

Po končanem plesu, ki ni nikoli trajal predolgo, so šli parterji s svojimi pupami zapit, kar so izkupili zjutraj za mantinado in zvečer za *prvega* plesat, in sicer h «Kati», gostilni poleg nove cerkve. Če jim je še kaj ostalo denarja, so prišli še naslednji dan in ljudje so rekli, da so še «od semnja».

6.

Povedal sem že, da sem bil po svoji naravi vesel otrok, ki sem si rad prepeval in ko sem se naučil, tudi žvižgal. Vendar je to prirodno veselost kalila neka čezmerna občutljivost, katere razsega se komaj danes, ko obnavljam svojo mladost, začenjam prav zavedati. Ta preobčutljivost ni bila nič manjša do mene samega kot do mojih soljudi in celo do živali. Bil sem v nekakšni stalni komunikativni zvezi s svojo okolico in če se je na primer kdor koli od mojih soigralcev udaril ali zbodel, sem začutil v trenutku prav na istem mestu bolečino, včasih tudi večjo, kakor če bi se bil sam udaril ali zbodel. Ta preobčutljivost me ni pravzaprav nikoli minila.

Nekoč mi je moj mladostni prijatelj Ivan pripovedoval, kako si je neki njegov sosed, čevljar, Dalmatinec, pri delu zabodel šilo skozi dlan, tako da je pogledalo na drugi strani iz nje. Čevljar da se je pri tem zasmejal in kazal okoli sosedom dlan, v kateri je tičalo šilo. Ob goli pripovedi sem čutil v dlani tako bolečino, da mi je izginila vsa kri z obraza in da sem bil blizu omedlevici.

Vendar se je proti tej moji preobčutljivosti že zelo zgodaj v meni nekaj uprlo. Nekaj v meni se je tej preobčutljivosti postavilo v bran in mi prigovarjalo, da bi se premagal in da bi bil trd in neobčutljiv, kakor je bil tisti Dalmatinec.

Rekel sem že, da sem občutil praznik svetega Ivana kot svoj praznik. Otroci smo se vsi okitih z venci in cvetjem in ne spominjam se niti enega kresnega slavja iz prve mladosti, ko bi bil žalosten ali potrt.

To praznovanje se je že v letih pred prvo svetovno vojno izrodilo, zlasti «šagra», o kateri pravi gospa Rutarjeva, da je bila prejšnja leta prav tako obredno slovesna kot procesija sama. Tej izroditvi je bilo po vsej priliki krivo vedno hitrejše prodiranje mesta v takratno predmestje in nekdanjo vas.

V nasprotju s praznikom kresa, ki sem ga čutil kot nekakšno stopnjevanje svoje lastne vesele in radožive narave, pa je delovalo name praznovanje Pusta kot nekaj grozljivo tujega, neznanskega, ob katerem me je sprva navdajal strah in pozneje neka sladka groza, kakršno občutimo ob pripovedovanju pravljic o strahovih. Samo da praznovanje Pusta ni bila pripovedovana pravljica, marveč pošastna, vidna resničnost.

Spominjam se, kako je nekoč, ko smo se igrali pri vodnjaku, vdrl k nam na vrt neki neznan fant, sedel k nam in nas opazoval pri igri. Ko sem se med igro nekoč ozrl vanj, je bil njegov obraz naenkrat ves izpremenjen. Hotel sem ... grozo zakričati, toda glasu ni bilo iz grla. Pač pa so začeli drugi in se pognali v tek. Videč mojo prestrašenost, se ... fant, ki mu je bilo kakih enajst let, spet spravil v red, ... vihal si je bil namreč zgornje trepalnice navzgor in spodnje navzdol, tako da so se videle sredi gole, nabrekle kože popolne očesne krogle. Nos si je bil tiscal s prstom navzgor, iz ust pa mu je visel jezik kakor bebcu.

Pozneje sem se sam poskušal tako predrugotiti, a mi ni uspelo. Pač pa sem se rad šemil in «maškaral» in s tem da sem sam postal nekako grozen, odvracal od sebe grozo, ki so jo v meni zbujali izpremenjeni in našemljeni človeški obrazi.

Na tak način sem se tudi približal Pustu in njegovemu praznovanju. Njegovo bližanje in njegov prihod sem pričakoval z grozljivo nestrpnostjo.

Če sem občutil v praznovanju kresa nekako stopnjevanje sebe samega, svoje vedre, vesele, rekel bi skoraj: dnevne narave se mi je zdel Pust nekakšna utelesitev mojih pošastnih nočnih sanj. Tu se je na ulici prikazalo vse, kar me je plašilo v mojih nočnih sanjah: ljudje z živalskimi obrazi in ptičjimi kljuni, v živalske kože ali razcapane odeje zavite pošasti, grozotne spake človeških obrazov do ljubkih, a vendar nenaravnih harlekinov in pierotk. Tu je vse cvililo, tulilo in rjovelo; človeški smeh je bil spremenjen v hihot, krohot in rezgetanje; glasovi človeške govorice so se spačili v diskant ali zavzeli zagrobno globino.

V tej noči se je človeška narava predrugotila. Kakor da bi bil človeško naturo obrnil narobe kakor vrečo: kar je bilo prej skrito spodaj, prav na dnu nekje, v temnih, nelazpovednih željah, v nočnih sanjah in v pošastni mori, je privrelo na površje in se utelesilo očem vidno in ušesu slišno. Tista znana «dnevna» človeška narava pa je za to eno noč izginila na dno. Ljudje, ki si jih sicer poznal kot mirne fante in prijazna dekleta, so, vsaj tako se mi je zdelo, s svojo zunanjostjo, s pošastnimi ali grotesknimi maskami izpremenili tudi svojo sicršnjo narav: pobesneli so nekako, ponoreli in podivjali.

(Nadaljevanje sledi)

Svetoivanske narodne naše.